

Värmlandsörnen

1999
Årgång 51

Tidning för Värmlands regementes och
Värmlandsbrigadens Kamratförening

Innehållsförteckning 1999

Sid 3	YNGVE JOHANSSON			BILL-GÖRAN ANDERSSON	
Sid 5	Chefen har ordet			Vi går mot jul	Sid 4
Sid 8	Per Sune Wallin har lämnat oss				
	Försvarsmaktens framtid				
Sid 6	BJÖRN TOMTLUND			BÖRJE ADOLFSSON	
	Värmlandsbrigaden skall avvecklas			I Kenya med the King's Own Scottish Borderers	Sid 18
Sid 10	JARL LUNDGREN			KERSTIN ERLANDSSON	
	Förenta Nationerna			Nordiskt möte i Haderslev	Sid 22
Sid 24	BERTIL LÖFGREN			PER BERGGREN	
	Hur känns det att vara pensionär?			Årsmötet	Sid 7
				Ett vårmöte som blev trä	Sid 26
				Redaktörens sida	Sid 31

Födelsedagar sid 28, Utmärkelser sid 29, Anslagstavlan sid 30

Värmlandsörnen

Tidning för Värmlands regementes
och Värmlandsbrigadens
Kamratförening.

ADRESS
681 82 Kristinehamn

ANSVARIG UTGIVARE
Överste 1 Yngve Johansson

REDAKTÖR OCH LAYOUT
Per Berggrén
Dammgatan 3 A
654 65 Karlstad
054-24 06 99

RESEARCH
Kerstin Erlandsson
054-15 93 86

TRYCK
Klara AB

UPPLAGA
700 ex

UTGIVNING
Årligen i december

Överste 1 Yngve Johansson prövade på att skjuta AK5 under vårmötet, som arrangerades av Värmlandsbrigaden

Chefen har ordet 1999

Överste 1 Yngve Johansson

Kamratföreningen går in i ett nytt millennium. Detta är årtusendets sista och min sista "Chefen har ordet". Under våren lämnar jag mitt chefskap för Värmlands regemente efter drygt sex år. Om det blir någon ny chef eller om även försvarsområdet kommer att pensioneras inom ramen för det kommande försvarsbeslutet vet jag inte i dag. I en särskild artikel försöker jag beskriva läget i den frågan.

Vid detta skifte finns det anledning att se såväl tillbaka som framåt. Att se bakåt är enklare. De flesta i Kamratföreningen har framtiden bakom sig. Vi har alla upplevt hur allt har ändrat sig. Ibland som utveckling, ibland som avveckling eller klåfingrighet. Men det är de positiva och roliga minnena som består. Det är i Kamratföreningen vi har tillfälle att vårda dem.

Visst finner vi som bär eller burit uniform en viss identitet i Försvarsmakten eller armén, men det är ett förband som bär den egentliga identiteten. Regementet med sina snart 375 år håller oss samman. Vi känner

en maning att leva upp till dess traditioner, att motsvara de krav, som ställs på oss just för att vi har vår identitet i vårt regemente. Jag känner det påtagligt i mina roller som fobef och regementschef. De ger en stor kontaktyta mot nu och tidigare anställda, hemvärnet och frivilligorganisationerna och den stora del av allmänheten, som känner för bygdens förband. Folklig förankring talas det ofta om. Ett regemente som vårt är ett bra exempel på vad det egentligen är. I allt intresse som visas och i alla våra kontakter känner jag tydligt den respekt regementet åtnjuter. Det är ett privilegium att få vara en i den långa raden av chefer (nr 47) som formellt företräder regementet och "mottar" allt detta.

Under de senaste åren har mycket av regementets liv dokumenterats: "Regementets historia" av S H Magnusson, Björn Traungs "Värmlands regemente och dess underofficerare" och nyligen en intressant inventering av våra skansar från beredskapstiden, "Skansar i Värmland" av Olle Nilsson. Vårt museum utvecklas ständigt. Vår

historia och våra traditioner är förda ända fram till modern tid. Historiska meriter räcker dock inte. En väl så omfattande dokumentation har gjorts av den moderna garnisonen i Kristinehamn. Byggnader, fält, anläggningar, ekonomi är beskrivet och granskat i detalj i de processer som har föregått det kommande grundorganisationsbeslutet. Mycket omfattande arbete har gjorts av dem som just nu företräder våra förband. Det har varit prövande år med alla dessa utredningar och omplaneringar. När resultatet kommer blir många besvikna eller upprörda. Det finns inga "dåliga" förband kvar. De är sedan länge avvecklade. Nu avvecklas bra förband p g a de snäva ekonomiska rammar som Riksdagen fastställt. Vår garnison kan självfallet påverkas. Om så sker beror det inte på försumlighet och svikande av vår försvarsplikt mot regementet.

Jag önskar våra förband och er alla välgång, när vi går in i det nya millenniet!

Vi går mot jul

Han, som föddes den första julnatten, har snart i tvåtusen år varit utsatt för barnmisshandel. Hans namn har blivit oändligt missbrukat. Avsikten med hans födelse var, som det står i Johannes 3:16: "Så älskade Gud världen, att han gav den sin ende son, för att de som tror på honom, inte skall förgås utan ha evigt liv". Men han blev utmålad med helt andra färger, hans namn har missbrukats i 2000 år.

I Jesu namn har de grövsta djävulskheter begåtts för att efterföljare skulle nå sina syften. Hans namn har skrivits på stridsbanér. Många så kallade religionskrig har i själva verket varit en ren politisk maktkamp och erövringslystnad.

Katedraler har byggts i hans namn för att bära lovsången mot himmelen, men i många av dem blev det allt annat än lovsånger, som fyllde de höga valven.

I mycket, som gjorts i Jesu namn, är Jesus utanför och tar helt avstånd från det. – Han "gick hela tiden längre ner".

DEM ÄR HAN DÅ, HAN SOM FÖDDES I BETLEHEM DEN FÖRSTA JULNATTEN?

Han är helt fjärran från ära och rikedom. Han är född som människa mitt ibland oss, såsom en av oss. Han föddes på ett jordgolv i ett stall och fryser som vilket människobarn som helst om inte någon rycker in och stoppar om det. Men samtidigt är han Gud i människogestalt. Han kom för att frälsa världen och befria oss från döden. Han är den, som människor i 2000 år har trott på, levt med och fått hopp, kraft och livsmod av.

VAD VILL HAN DÅ INFÖR DE KOMMANDE MILLENNIERNÄ?

Han är den som
– vill beröra oss så att vi känner hans närvaro
– hatar orättvisor och vill hjälpa oss att forma en fredligare och rättvisare värld
– bjuder oss sin kärlek och vill uppfylla oss med den, så att vi kan sprida den till andra
– låter oss få ett levande hopp inför döden, så att vi kan se det eviga livets ljus bortom gravens mörker
– vill vara vårt stöd, vår hjälp, styrka och kraft livet igenom.

HAN FÖLJER OSS

Även om alla andra överger oss är han densamme och "följer oss dit ingen annan når". Vi kan gå in i det nya millenniets ovisshet med trygghet och tillförsikt. Vi vet att han är med i mörker och ljus, i livets alla växlingar och att vi får be honom om den hjälp och kraft vi behöver. Vi får be till honom och lovsjunga honom som var, som är och som skall vara.

INNAN GRYNINGEN

Så kom du då till sist. Du var en främling,
en mytgestalt som jag hört talas om.
Så många hade målat dina bilder
men det var bortom bilderna du kom.

Vi trodde du var användbar, till salu,
vi skrev ditt namn på våra stridsbanér
vi byggde katedraler högt mot himlen
men du gick hela tiden längre ner.

Du är ett barn som ligger på ett jordgolv
du fryser om vi inte griper in.
Du rör vid kroppar, hatar orättvisor,
du bjuder älskande på moget vin.

Du stiger ut ur alla tomma gravar
du är en vind som säger: det blir vår.
Du kommer som en flykting över bergen
du följer oss dit ingen annan når.

Du är den sång om livet som jag glömde
den sanning jag förrådde dag för dag.
Jag svek mig själv: den spegel som jag glömde
bär dina bråddjup, dina anletsdrag.

Kom närmare. Bliv kvar hos mig. Det mörknar
och kanske ljusnar det på nytt igen.
Ditt liv ska bära mig. Jag hör en koltrast
som sjunger timmen innan gryningen.

Ylva Eggehorn

Per Sune Wallin har lämnat oss

Överste 1 Yngve Johansson

Vår hedersledamot, överste 1 Per Sune Wallin har för alltid lämnat oss.

Per Sune Wallin var den 44 i den långa raden av chefer för Värmlands regemente sedan 1626. Regimentet brukar ha långa chefsperioder, Per Sunes på sammanlagt 11 år var med moderna mått ovanligt lång.

Under hans tid organiserades försvarsområdesregementet av det gamla regementet och den fristående fostaben. Det krävde mycket arbete att införa nya arbetssätt och en ny kultur. Vidare anskaffades Horsjöns skjutfält. Det gavs en kapacitet som är till stor nytta även idag. Han

stödde aktivt skytte och idrott och regementet befäste sin ställning som ett av de stora idrottsregementena. Han vidareutvecklade "I 2-andan". Det finns tydliga spår av alla dessa insatser även i dag.

I regementets historia har övlt Torsten Melcher beskrivit Per Sune så här: "Han favoriserade ingen, framhöll sällan sig själv, han var inte prestige-bunden. Han var också en god berättare med förmågan att dra en historia i rätt sammanhang."

Efter sin avgång 1980 fortsatte han att leva med regementet och försvaret. I vår kamratförening var han inte

bara hedersledamot, utan en självklar och trägen gäst. Han bidrog alltid till den trevliga stämningen. Ofta med en historia, ibland bara genom att vara där.

Inom FBU ledde hans insatser till att han blev hedersledamot. Det var sällsynt att han missade en årsstämma i Gräsmark. Också där var han en underhållande gäst.

Intresse för regementet och stor välvilja präglade hans aktiviteter. Det gav alltid något att möta honom. Vi tackar Per Sune för mångåriga, gedigna insatser för Värmlands regemente och dess Kamratförening.

BRIGADCHEFEN, ÖVERSTE BJÖRN TOMTLUND:

"Det är nu mycket viktigt, att vi alla engagerar oss i frågan och deltar i debatten om utformningen av det framtida försvaret!"

Värmlandsbrigaden skall avvecklas!

Överste Björn Tomtlund

Efter en längre tid av spekulationer och hemlighetsmakeri har nu förslaget till vilka förband som skall vara kvar efter nästa försvarsbeslut presenterats. I skrivande stund (9/11) innebär förslaget att Värmlandsbrigaden skall avvecklas med början 2000-07-01. (Den proposition som beskriver utvecklingen av Försvarsmakten har, om inget oförutsett inträffat, lämnats till riksdagen i slutet av november.)

OMFATTANDE INVESTERINGAR

Motivet för att avveckla Värmlandsbrigaden är att det skulle krävas omfattande investeringar i byggnader och utbildningsanordningar på skjutfältet för att kunna bedriva utbildning med stridsfordon i Kristinehamns garnisonen. Beloppet anges av Högkvarteret till c:a 75 – 100 miljoner kr. Detta är ett felaktigt grundvärde, idag används c:a 50 stridsfordon i garnisonen med stöd av redan genomförda investeringar.

I försvarsbesluten 92 och 96 investerades stora belopp i infrastruktur för att uppnå utbildningsrationalitet. Ett exempel på detta var Värmlandsbrigadens flyttning från Karlstad och samlokalisering med Bergslagens artilleriregemente i Kristinehamn. Kostnaden för enbart denna samlokalisering är c:a 300 mkr. Resultatet har blivit det avsedda och hög grad av rationalitet har uppnåtts.

Förslaget till ny grundorganisation för Försvarsmakten innebär att utvecklingen från tidigare försvarsbeslut nu helt överges genom att flera nyetablerade integrerade garnisoner

slås sönder och ersätts med mindre mycket specialiserade utbildningsplatser. Detta är långt från den helhetslösning som utredningsgruppen påstår sig ha konstruerat.

POLITISKT BESLUT

Möjligheterna att påverka förslaget genom militära kanaler bedömer jag vara i det närmaste obefintliga. Nu kan enbart den politiska vägen vara framkomlig om vi skall kunna förändra liggande förslag (och proposition). Det är nu mycket viktigt att vi alla engagerar oss i frågan och deltar i debatten om utformningen av det framtida försvaret.

Kristinehamns garnison av idag med ingående enheter är ett bra exempel på en utbildningsplattform som klarar de framtida kraven på utvecklingsbarhet och ekologisk hållbarhet. Rimligen bör fortsatta diskussioner med politiska beslutsfattare leda till en struktur av grundorganisationen som innebär att Kristinehamns garnison även i framtiden utbildar både mekaniserade infanteri och artillerisoldater. Ännu är slaget inte helt förlorat.

SLUTET FÖR INFANTERIET

Det är viktigt att inte förtränga att försvarets minskning främst har sin orsak i de ekonomiska nedskärningar som politikerna beslutat under det senaste året. Skulden för detta kan självfallet inte lastas ÖB. Men huvuddelen av arméns chefer anser alltså, att ÖB förslag till ominriktning av Försvarsmakten från den 19 maj bygger på ett otillräckligt genomarbetat

underlag, som lett till felaktiga avvägningar inom givna ekonomiska ramar till arméns och infanteriets nackdel.

Samtliga kvarvarande "gamla" infanteribrigader har avfärdats som framtidens utbildningsplatser på ett tidigt stadium av arbetsgruppen. Motivet återfinns i en enda mening: *"avsevärda investeringskostnader krävs för att bedriva utbildning med mekaniserade förband på dessa platser"*.

Jag upplever således att vi inte ens var med i en alternativjämförelse. Betydelsen av goda utbildningsbetingelser i form av skjut- och övningsfält har inte fått tillräckligt stort genomslag. Istället verkar tillgång till infrastruktur som antalet garage och hårdgjorda markytor för uppställning av stridsfordon inom kasernområdena haft en avgörande påverkan på utformning av förslaget. Detta synsätt är kortsiktigt för det är de framtida möjligheterna att kunna öva och skjuta på befintliga skjut- och övningsfält som är avgörande för försvarets långsiktiga utveckling och framtida lokalisering.

MÅNGA FRÅGOR

Just nu finns fler frågor än svar. Men ett är säkert. Om vi trots allt går mot en avveckling, så kommer vi att fullfölja Värmlandsbrigadens sista utbildningsår på ett professionellt och hedersamt sätt. I dystra stunder gäller det försöka skingra molnen och se den framtid som alltid väntar med nya utmaningar och upplevelser.

God Jul och Gott Nytt År

Överste Björn Tomtlund talar om brigadens framtid under kamratföreningens årsmöte

Föreningens årsmöte genomfördes den 4 november i garnisonens lokaler i Kristinehamn med omkring åttio närvarande medlemmar.

Årsmötet

ÅRSMÖTESFÖRHANDLINGARNA

Vid årsmötesförhandlingarna i artillerisalen enades mötet om att föreningens ekonomi var i god balans och att genomförda aktiviteter varit intressanta och uppskattade av medlemmarna. Mötet ansåg att styrelsen skött sina åligganden och gavs därför ansvarsfrihet för det gångna året.

ÄRTSOPPA

Kvällen fortsatte därefter i Krongården med utspisning. Det blev ingen

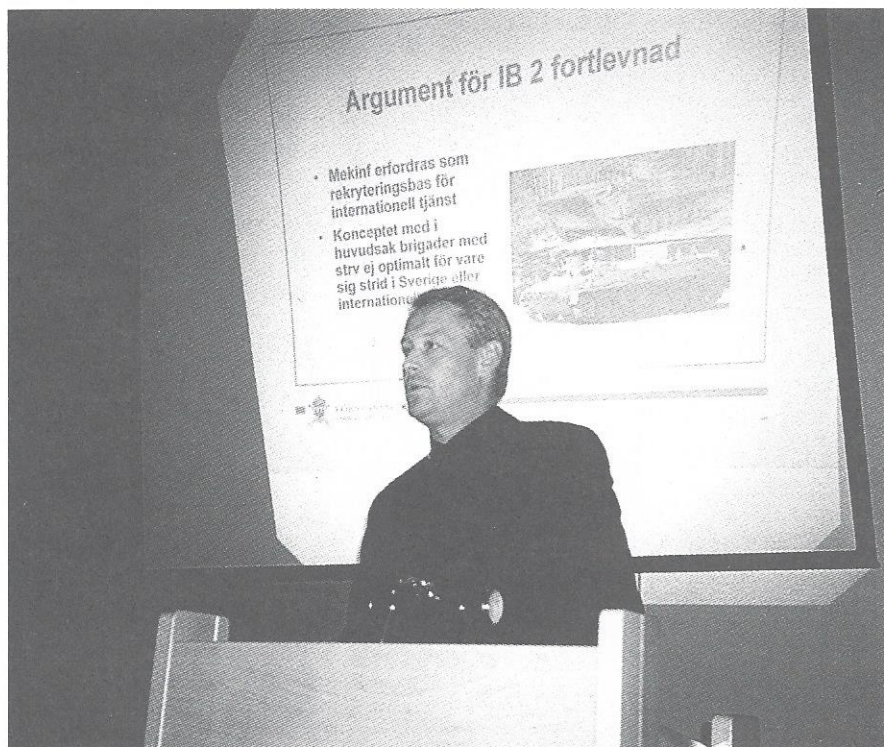
överraskning i år heller. Maten bestod av sillbord, ärtsoppa och pannkakor. Snappsången leddes av Per Berggrén.

INFORMATION

Avslutningsvis orienterade försvarsområdesbefälhavaren och brigadchefen om ÖB förslag till ny organisation i försvaret, varvid man konstaterade att framtiden ser mörk ut. Frågorna till cheferna var många och diskussionens vågor gick höga bland mötets deltagare.

KAMRATFÖRENINGEN KVAR

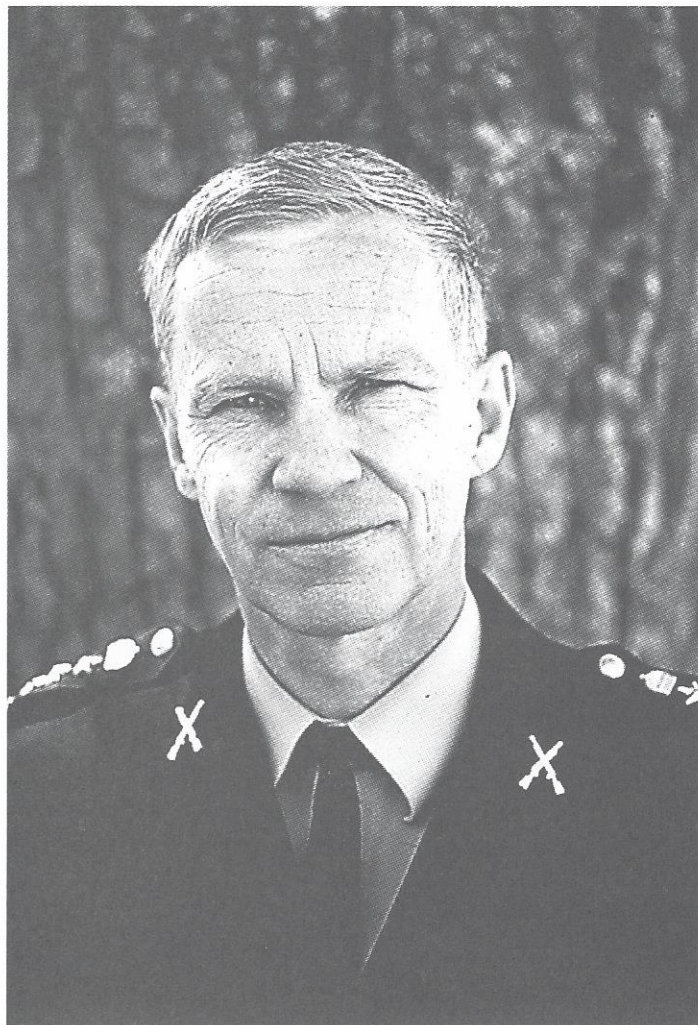
Trots allt var årsmötet en trevlig tillställning med alla de vanliga ingredienserna: man fick minnas gamla tider tillsammans med gamla kamrater, mat och dryck smakade utmärkt, erhållen information var intressant och Lennart Persson underhöll med historier. Ett kunde man med bestämdhet i alla fall säga: Kamratföreningen har nu en ännu viktigare roll att spela och den kommer att finnas kvar under överskådlig tid.

Lennart Persson i historietagen

Många frågor ventilerades under frågestunden efter middagen. Här syns Olle Lindgren bakom Gunnar Persson, Lars Bergström och Hans Åkesson

Överste 1 Yngve Johansson
Värmlands regementes sannolikt siste
försvarsområdesbefälhavare

*Tretton armébrigader blir sex,
antalet garnisoner halveras och
antalet värnpliktiga som grundut-
bildas blir generande lågt för dem
som talar om allmän värnplikt.*

Försvarsmaktens framtid

Överste 1 Yngve Johansson

När detta skrivs hänger hotet tungt över både Värmlandsbrigaden och Värmlands regemente. På motsvarande sätt hotas många andra garnisoner helt eller delvis. En arbetsgrupp från Försvarsdepartementet och Högkvarteret har nyligen lämnat sitt "förslag" till framtida försvarsmakt. Egentligen är det en detaljerad redovisning från ÖB av konsekvenserna av de beslut Riksdagen har fattat.

FB 96 GRUND

Med FB 96 som grund, ekonomiska reduceringar genom ändrade spelregler (anslagsförordningen och teknikutvecklingsfaktorn) och slutligen en drastisk ramsänkning för de när-

maste åren blir det säkert mycket större reduceringar än vad statsmakterna tänkt sig.

Tretton armébrigader blir sex, antalet garnisoner halveras och antalet värnpliktiga som grundutbildas blir generande lågt för dem som talar om allmän värnplikt. 16000 inom Försvarsmakten, varav ca 12000 i armén, innebär att knappt var tredje som kan tas ut kommer att kallas in.

MODERNISERING

Det positiva är den modernisering som avses ske av de förband som blir kvar. I stället för att utbilda för en krigsorganisation ska vi producera kompetens inom de områden som kan bli viktiga i framtiden. Mycket

försök med materiel och metoder, stora kunskaper inom breda områden för befälet. Ett fåtal kvalificerade materielobjekt i stället för en mängd omoderna prylar i krigsföråd.

Hur man vid behov expanderar till en betydligt större organisation kan ju diskuteras. Statsmakterna bedömer dock att vi har gott om tid, upp emot 5-10 år för detta. Försvaret kommer att leva i nuet, med en tydlig inriktning mot internationella uppgifter, stöd åt samhället och skydd av våra gränser. De förband som utbildas ska ha en hög beredskap och kunna stå kvar under en femårsperiod. Vår gamla välkända förbandsomsättningsplanering går i graven.

HEMVÄRNET VIKTIGARE

Förband för territorieförsvaret utbildas inte förrän "återtagning" inleds. Hemvärnet får dock en allt större roll och något högre kvalitet. Det kan dock aldrig ersätta andra förband. Mer än hälften av arméns numerär kommer att utgöras av hemvärnet, trots att det bara kommer att bestå av ca 90000 man och en planerad tillväxt på 35000 (avtalspersonal inräknad).

RIKSDAGSBESLUT I MARS

Det nya nu, jämfört med ÖB underlag från maj månad, är att "förslaget" omsatts i "geografi". Det framgår att 25 namngivna förband, många staber m m ska läggas ned och att vissa får överleva och vidareutvecklas. Ovissheten är nu stor. En proposition ska lämnas till riksdagen i slutet av november och riksdagsbeslut planeras till februari/mars. ÖB inriktning är ändå att de flesta förband och staber som berörs ska läggas ned 2000-06-30 och nya förband och staber uppstå dagen därpå.

MÅNGA ÖVERTALIGA

I den processen blir ett stort antal officerare och civila över (totalt minst 6500) och ska avvecklas under det följande året. Hur det ska gå till är inte helt klarlagt. Snabbheten motiveras med att försvarets ekonomi skärs ned så fort. Vi förblöder, om inte amputationen görs raskt.

I2/FO52 OCH IB2 FÖRSVINNAR

Både Värmlandsbrigaden och försvarsområdet (I2/Fo 52) föreslås läggas ner. Kvar blir artilleriet, som får sin "huvudplattform" i Kristinehamn med A9 och ArtSS. Värmlandsinfanteriets tid i Kristinehamn i modern tid

skulle då bli ca 7 år. Som bekant övades regementet där under perioden 1684-1816. Artilleriet (A9 och ArtSS) kräver 6-700 värnpliktiga om året. Hur resten av garnisonens kapacitet på nästan 1200 ska nyttjas blir en intressant fråga. Kanske blir det rivning av överkapaciteten.

MILITÄRDISTRIKT

För I2/Fo 52 är det ett komplicerat läge. Fostaber ska bort och ersättas av militärdistrikt (MD) med uppgift att svara för samverkan med ett antal län och kommuner, stöd till samhället och ledning av hemvärnet med mera. Antingen ska det finnas fyra stora MD för Norrland, Svealand, Götaland och Gotland eller också ett tiotal, som verkar mot två till fyra län på motsvarande sätt som nu. Frågan är politiskt intressant. Centralisering på det sätt ÖB vill eller decentralisering (om än på färre platser än idag) som många politiker, landshövdingar och de flesta fobefar vill?

GARNISONEN

För garnisonen är frågan avgörande. Om det blir ett tiotal bör de grupperas i kvarvarande garnisoner och inordnas i ledningen av dessa. Vilket valet än blir kommer de flesta anställda vid I2/Fo 52 att behövas i Kristinehamn. Delar av organisationen måste överföras till artilleriet (som det var före samlokaliseringen), till underhållsregementet eller någon annan aktör. Ett tiotal officerare och lika många civila bedöms bli övertaliga.

MD-ENHET

Kvar blir också en enhet för att bedriva hemvärns- och stödjande frivillig-

utbildning (MD-enhet). Den kommer att innehålla tio till tjugo officerare. Om den ska bli regementets traditionsbärare vid en eventuell nedläggning kan ju diskuteras. Vi kan snart ställas inför faktum, att Värmlandsregemente är avvecklat lagom till sin 375-årsdag! Officerskåren kan då vara under skingring eller uppträda som en "fd officerskår"!

KAMRATFÖRENINGEN

Kamratföreningen kan man inte avveckla genom politiska beslut. Kanske behövs den mer än någonsin i en nära framtid. Vi brottas ju nu med rekryteringsproblem. Jag hoppas att Värmlandsregemente överlever i en betydligt mer omfattande form, men med de "hårda bandage" som präglar ÖB beslutsprocess och med det "stöd" politikerna uttalat för "om-inriktningen" är det dessvärre realistiskt att fundera över angivet "worst case".

POLITISK PROCESS

Den politiska processen har börjat med en del "stormar" runt förslagen till indragning av F10 i Ängelholm och en del andra konstigheter. Kanske sprider sig stormen, så att det blir en mängd ändringar i "helhetslösningen", som nu redovisats. Då blir det kanske diskussion om Värmlandsbrigaden också. Ett motiv till att den föreslås dras in är att det krävs investeringar i stridsfordonsutbildningen. Det är märkligt, eftersom vi haft denna utbildning de senaste åren. Vi har anmält behov av en grovspolanläggning och en del annat för kanske 25-30 miljoner och en del av detta behövs även av A9.

UTBILDNINGSENHETER SOM AVVECKLAS

IB 1	A3	T 3
IB 2	A7	KA 2
IB 12	A 8	KA 3
IB 16	LV 2	1. hkpbat
NB 13	LV 3	3. hkpbat
NB 21	LV 7	F 10
MekB 8	S 3	MHS Ö
K 1	Ing 3	Almnäs
I 22		

UTBILDNINGSORTER 2000-07-01

Arvidsjaur	Karlsborg	Halmstad
Boden	Kungsängen	Malmen
Östersund	Skövde	Ronneby
Luleå	Stockholm	Visby
Kristinehamn	Såtenäs	Revinge
Uppsala	Berga	Karlskrona
Enköping	Göteborg	Eksjö
Waxholm	Strängnäs	

Jarl Lundgren
Foto: Sinisa Hancic, Zagreb

Jarl Lundgren är en av Sveriges mest erfarna FN-officerare. Han är den förste av fem FN-soldater som erhållit ÖB:s belöningsmedalj i guld för personligt mod.

Förenta Nationerna

Fredsbevarande insatser – några milstolpar på vägen mot år 2000

Jarl Lundgren

FN SKAPAS

I ruinerna av andra världskriget grundades Förenta Nationerna. Syftet var att skapa mellanstatliga regler för att minska risken för framtida krig. Segrarmakterna försäkrade sig tidigt om ett avgörande inflytande genom vetorätten i säkerhetsrådet. Innan det kalla kriget bröt ut på allvar hann dock ett antal små nationer bidra till organisationens uppbyggnad och till utformning av stadgan. Chefsarkitekt var kanadensaren Lester Pearson. En annan profil var tjecken Jan Masaryk, som senare så tragiskt föll ut genom fönstret när kommunisterna tog makten i Prag.

Den bortgångne amerikanske presidentens hustru Eleanor Roosevelt var en portalfigur vid utarbetandet av FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Mrs Roosevelt skulle senare utmanövreras av sin egen regering när väst – öst motsättningsarna tog fart vid decennieskiftet

och intresset för humanitära frågor svalnade. Genèvekonventionerna firar 1999 sitt 50-årsjubileum.

Norrmannen Trygve Lie valdes till den förste generalsekreteraren 1946. Den koleriske Lie var knappast vuxen sin väldiga uppgift och skulle tvingas avgå efter sovjetiska påtryckningar.

INSATSERNA BÖRJAR I MELLERSTA ÖSTERN

Redan 1948 kom FN:s första stora utmaning med Israels grundande och följande krig med de arabiska grannarna. FN var bildad som en politisk och diplomatisk organisation men nu sändes militära observatörer ut som övervakare av den vapenvila, som så småningom inträdde. Folke Bernadotte utsågs till medlare men mördades av den judiska Stern-ligan. Den svenske greven blev den förste stupade FN-soldaten i fredens tjänst.

Palestina/Israel har under resten

av seklet varit en ständigt pågående oroshärd med fem större krig, ett otal mindre operationer och oräkneliga terroraktioner. Sex militära FN-insatser har gjorts varav fyra med beväpnad trupp. Uppgifterna har varit konstanta – den militära observatörsstyrkan (UNTSO) finns där ännu och FN:s stora uppgift som flyktingsamordnare synes evig. De en miljon palestinier som flydde 1948 har vuxit till tre och en halv och har ännu inte i något fredsfördrag fått rätt till sitt eget hemland. Mellersta Östern har blivit världens och FN:s dåliga samvete med sin oförmåga att hittills skapa fred och trygghet för de berörda. Förhållandet mellan FN och Israel har förblivit ansträngt på alla nivåer.

KASHMIR

Den indiska subkontinenten bröts likaså itu 1947/48 i två stater, Indien och Pakistan. En liten militär obser-

Dag Hammarsköld:

"FN har inte skapats för att föra mänskligheten till paradiset utan för att rädda den från helvetet."

vatörsstyrka har sedan dess funnits på plats i det omstridda området Kashmir. Den har bidragit till att begränsa konflikten.

KOREAKRIGET

Nordkorea anföll Sydkorea 1950. FN kom plötsligt att stå som intervenerare. Att så kunde ske berodde på att Sovjetunionen tillfälligt lämnat säkerhetsrådet i protest mot att Kommunistkina inte fått permanent plats i detta. Platsen innehades då fortfarande av nationalistregeringen på Formosa/Taiwan. USA kunde – i avsaknad av ett ryskt veto – i all hast genomdriva ett interventionsbeslut jämlikt stadgans kapitel VII. Denna ger FN rätt att med vapenmakt ingripa till försvar av en medlen som angrips av annan stat. Något liknande skulle inte kunna ske förrän 40 år senare i Kuwait. FN:s roll i Korea blev endast formell. USA tillsammans med 45 allierade genomförde all militär verksamhet. Sverige bidrog med ett fältsjukhus.

DAG HAMMARSKJÖLD

1953 valdes Dag Hammarskjöld till generalsekreterare. Hans storhet skall inte förringas men han tillträdde vid ett världspolitiskt vägskäl. Stalin hade dött. General Eisenhower hade blivit amerikansk president. Hoppet ökade att Koreakriget skulle ta slut.

Trots det kalla kriget fanns en beslutsamhet att på nytt ta tag i många olösta problem. Hammarskjöld kunde utnyttja den nya situationen. Till hans många förtjänster bör nämnas en stor administrativ talang och förmågan att omge sig med goda rådgivare. Främst bland dessa var den färgade amerikanen och idealisten Ralph Bunch, som efterträdde Folke Bernadotte i Palestina, och den hårdföre skotske fallskärmsjägareofficeren Brian Urquart, som kom att leda FN:s fredsbevarande operationer under fem generalsekreterare.

UNGERN OCH SUEZ

År 1956. Ungern- och Suez-kriserna blev nya utmaningar för världsorga-

nisationen. Den sovjetiska inmarschen förblev utan motåtgärder från västmakterna. Retoriken från Radio Free Europe, som före revolten lovat NATO-hjälp vid varje uppror mot kommunistregimerna i öst tystnade. Det obehagliga ärendet hystades över till FN, som kritiserades för passivitet. Alla visste dock att en konfrontation mellan supermakterna var ett för högt pris. Ungrarna såldes. För Hammarskjöld personligen var det en svår motgång.

I skuggan av Ungernkrisen passade däremot Storbritannien och Frankrike på att invadera Suez-området i allians med Israel, som anföll Egypten genom Sinai. Orsaken var att Nasser nationaliserat Suezkanalen. Interventionen var ett hafsverk såväl politiskt som militärt. Den hade inte ens stöd inom de egna länderna och fördömdes offentligt av USA. En FN-insats framtvingades genom att generalförsamlingen gav Hammarskjöld i uppdrag att skapa en interventionsstyrka. (I framtiden skulle säkerhetsrådet ensamt kunna fatta sådana beslut).

Så skapades den första väpnade FN-styrkan för fredsbevarande verksamhet eller "peace keeping". I stadgan var denna typ av insats inte förutsedd men den byggde på dess kapitel VI om icke-våldsanvändning i mellanstatliga konflikter. Operationen blev en stor framgång trots inledningsvis starkt israeliskt motstånd. Truppåtskillnad kunde genomföras och freden återställas. Den första fredsbevarande och väpnade FN-operation (UNEF 1) hade till stor del utarbetats av Hammarskjöld personligen och den blev stilbildande för många framtida insatser – traditionell "peace keeping" – innebärande att insatsen sker med parternas godkännande och under opartiskt uppträdande av FN-truppen. Sverige deltog från början med en bataljon – "Gaza-bataljonen" – och ett fältsjukhus. Sedermera i 2-aren och olympiern, bragdmedaljören mm Claes Egnell utnämndes till en av de första bataljonscheferna.

KONGO

Under 1960-talet frigjordes flera afrikanska kolonier. Belgiska Kongo var en av dem. FN intervenerade efter regeringens önskemål för att säkerställa den nya statens integritet. Organisationen var nära att rämna under den maktkamp som följde. Sovjetiska och amerikanska maktanspråk, europeiska finansintressen och Belgiens koloniala arv satte FN på de största prov. Chrustjev dunkade med en sko i bordet i generalförsamlingen och krävde Hammarskjölds avgång i närvaro av celebriteter som Eisenhower, Nasser, Castro, Nehru, Tito med flera deltagare.

Under de förvirrade strider som följde fanns namnen Lumumba och Tshombe på allas läppar. FN-trupperna (ONUC) tvingades in i offensiva operationer som mera påminde om "peace enforcement" än "peace keeping". Hammarskjölds starka övertygelse övervann yttre och inre motstånd. Det bör poängteras att han endast hade en (1) militär rådgivare till förfogande i sekretariatet. Idag är de 38.

Strider med legoknektar och Katangagendarmer, stamkrig, flyktingströmmar, mord på vita däribland många missionärer och kannibalism kännetecknade operationen.

FN löste uppgiften. Utbrytarstaten Katanga återfördes till centralre-

Ro/kapten Gerhard Gallon, stupad i Elisabethville (Lubumbashi), Katanga 12 september 1961

geringens kontroll. Svenska trupper inklusive jaktflyg med J 29 "Flygande Tunnan" hade starkt bidragit till resultatet. Men priset var dyrt. Generalsekreteraren Dag Hammarsköld omkom, när hans plan störtade på väg till en förhandling med Tshombe. Därutöver hade 234 FN-soldater omkommit, bland dem 17 svenskar. En av de första var kompanichefen och reservkaptenen vid I 2 Gerhard Gallon. Han dödades av granatkastareld i Elisabethville 12 september 1961.

Kunglig Värmlands Regemente hade i hög grad bidragit till rekryteringen. Den mest kände av bataljonscheferna, Jonas Waern, var gammal I2-are. Han kom att leda en brigad bestående av svenskar, indier, irländare m. fl. under de hårdaste striderna.

När Carl-Gustaf Linell blev regementschef följde han principen: en man ur varje befälskår i FN-tjänst. En inriktning som fullföljts av hans efterträdare. Frivilliga till Kongo saknades inte. Själv sökte jag inför varje ny bataljon men fick se min gode vän och yngre kamrat Runo Gäard få chansen före mig. Det var med de-

lade känslor jag läste hans brev om anfallen i Katanga när de egna äventyren inskränkte sig till slutmanöver med en skidlöpande spaningspluton i Bergsslagen.

Äntligen infann sig lyckan. Till sammans med Holger Karlsson och Leif Alfredsson landade jag till slut i Kaminaville. Bland I 2-arna fanns också reservofficersaspiranterna Karl Erik Bill och Dan Roskvist, blivande mångmiljonär respektive präst. För mig hade ett yrke inom yrket börjat.

Tyvärr gick inte Kongo (Zaire) mot en ljus framtid. De 35 år som följt med Mobuto som diktator, ekonomisk utarmning och nu nytt inbördeskrig kan man dock inte skylla på FN:s operation. Snarare är de uttryck för omvärldens bristande stöd och en generell demoralisering bland Afrikas ledare.

SNABBINSATS TILL CYPERN

Kongo-operationen gick mot sitt slut när en ny konflikt blossade upp. På julafton 1963 utbröt tre dagars strider mellan grek- och turkcyprioter i Nicosia, Cyperns huvudstad. Landet

hade varit självständigt i drygt tre år, men med djupa motsättningar mellan de två befolkningsgrupperna. Striderna fortsatte under de heliga juldagarna och in på nästa år. De urartade till etnisk rensning – långt innan detta ord var uppfunnet – där den turkiska minoriteten led störst skada. Konflikten innebar inte direkt konfrontation mellan öst och väst och säkerhetsrådet kunde 4. mars enas om en FN-insats. Burmesen U Thant, som efterträtt Hammarsköld, organiserade en fredsbevarande styrka (UNFICYP) av europeiska och kanadensiska förband.

Sverige agerade föredömligt snabbt. Regeringsbeslut togs inom en vecka, rekrytering av en bataljon FN-veteraner, de flesta "Kongo-svenskar", pågick redan. Jonas Waern utnämndes till chef på nytt. Rektrupp avtransporterades 26 mars. Nio dagars utbildning genomfördes och hela bataljonen grupperades i stridsområdena mellan 10 och 14 april. Det var långt från den långrotning vi idag ser exempel på när våra förband skall insättas på Balkan – med beslutsvånda i regeringskans-

"Interposing", svenska soldater intar försvarsgruppering på cypriotiska nordkusten juni 1964. Gruppering mellan stridande parter ger möjlighet att avge verkanseld "i självförsvar" eftersom parternas eldgivning kommer att drabba FN-truppen

liet, oenighet om ekonomin och allt för höga krav på förberedelser och materiell uppfyllnad från försvarsmaktens sida.

Alla trodde nu på en snabb lösning av konflikten. Vi skrev kontrakt på tre månader. Det hela borde vara avklarat under sommaren. Verkligheten blev en annan. FN-trupper är ännu kvar 35 år senare. Ett misslyckande kan tyckas, men konflikten har kunnat begränsas till ön. För det kan vi tacka de två moderländernas medlemskap i NATO och den effektiva FN-övervakningen. Sverige drog sig ur 1987 officiellt på grund av bristande politiska framsteg i fredsprocessen, men kanske betydde ekonomin med nya uppgifter i Libanon mer för ställningstagandet.

Totalt deltog 25 000 svenskar. Fem I2-are hann bli bataljonschefer under den långa perioden: förutom Jonas Waern också blivande värmlänningen Per-Sune Wallin samt Arne Rolff, Leif Fransson och Bo Pellnäs.

NEDERLAG I ÖKNEN

Trots det kalla kriget med vetorätten i säkerhetsrådet brukar 1950- och början av 60-talet räknas som FN:s första storhetstid. Men ett svårt bakslag inträffade 1967 i Mellersta Östern. Fram till dess hade truppseparationen mellan israeliska och egyptiska trupper fungerat relativt friktionsfritt. Gazaoperationen ansågs lyckad men FN-styrkorna hade aldrig fått tillstånd att grupperas på israeliska sidan av gränsen. Spänningen ökade okontrollerat och Egypten krävde att FN-styrkorna skulle dras bort från vitala delar av operationsområdet.

Israel slog till först med Moshe Dayan som försvarsminister. Sexdagarskriget hade börjat. Gaza, Sinai, Golan, Västbanken och Jerusalem ockuperades av israeliska armén. De fredsbevarande bataljonerna tvingades evakuera under svåra omständigheter. Med hjälmar och bajonetter som verktyg grävde svenska soldater ned sig på Gazas stränder och embarkerade på civila handelsfartyg. Bland dem fanns sergeant Per-Olof Lindholm I 2.

Ingen i säkerhetsrådet hade på allvar försökt förhindra kriget. FN som organisation fick skulden och hade förödmjukats på allvar för första men inte sista gången.

FRAMGÅNGAR I SINAI

En relativt lugn tid följde vad gällde FN:s militära åtaganden. Flera stora konflikter, till exempel den i Indokina/Vietnam och Warszawapaktens inmarsch i Tjeckoslovakien, där de permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet var direkt inblandade, löpte vidare utan möjlighet för världsorganisationen att påverka.

Mellersta Östern skulle dock på nytt bli krigsskådeplats. Efter flera års artilleridueller över Suez-kanalen gick Egypten till anfall i oktober 1973 och fick inledningsvis framgångar. Syrien anföll i Golan men israeliska armén kunde återställa båda fronterna.

Österrikaren Kurt Waldheim hade efterträtt U Thant som generalsekreterare. Nya FN-styrkor till Sinai (UNEF 2) organiserades med fullt stöd i säkerhetsrådet. En föredömligt snabb insats där Cypern-svenskar nådde fronten vid Suez-kanalen ett dygn efter beslut i säkerhetsrådet. Den nu följande operationen är en av de mest framgångsrika som FN genomfört. Den leddes av skickliga chefer och högt motiverade förband. De svenska och finska bataljonerna hade huvuduppgifter i var sitt kraftsamlingsområde i norr respektive söder.

Under sex år framtvingades en israelisk truppesträtt parallellt med politiska förhandlingar. Gunnar Jarring's diplomati hade havererat efter israelisk obstruktion och istället blev Henry Kissingers "skytteldiplomati" ett begrepp. Amerikanen hade bättre betalningsmedel än den svenske diplomaten. Den egyptiske presidenten, Anwar Sadat, tal i Knesset 1977 blev en viktig milstolpe på vägen mot en egyptisk-israelisk samförstånds lösning – Camp David-avtalet.

Sinai-missionen slutade som en ovanligt lyckad fredsinsats där politiska och militära medel samverkade optimalt.

I Golan hade en mindre FN-styrka (UNDOF) grupperats 1974. Den är ännu på plats och har inte lett till en motsvarande syrisk – israelisk lösning, men en ljusning syns i år vid horisonten. Sverige har inte deltagit med väpnad trupp i Golan men ett antal militärobservatörer har varit detacherade till missionen. Vår förre utbildningschef Gustaf Welin var under en tid Force Commander med generalmajors grad.

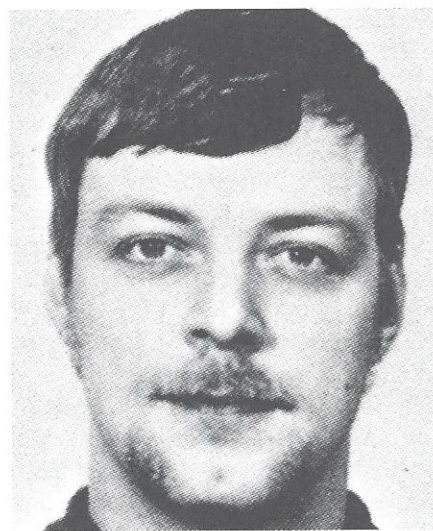
LIBANON

Inbördeskrigen i Libanon skulle bli en världspolitisk huvudnyhet under nästan 20 år. Svåröverblickbara inre motsättningar mellan olika religiösa och etniska grupper, palestinska flyktingar, klankonflikter, israeliska och syriska intressen för att inte nämna väpnade kriminella band, narkotikahandlare, krigsprofitörer och andra parasiter ledde till förvirrade inbördesstrider. De flesta minns nog maroniter och druser, AMAL och SLA-milisen, Gemayel och Jumblatt, massakern i Sabra och Shatila och bombningar av Beirut.

De obehäpnade FN-observatörerna utsattes för trakasserier, rån och kidnappningar med avrättningshot. Till dem hörde även Bengt Dehring och Alf Caesar. De fick leva. Den amerikanske chefen för observatörerna hängdes däremot sedan han kidnappats.

Palestinska terrorattacker över den israeliska gränsen tärde på den israeliska opinionens tålamod och 1978 anföll israeliska armén förebarande egna säkerhetsintressen. Interventionen fördömdes av FN och en styrka med uppgift att övervaka en israelisk truppesträtt organiserades (UNIFIL). Temporärt avdelades FN-trupper från Sinai och Golan.

Ett svenskt kompani avmarscherade från Sinai och fick i uppgift att besätta Kardala Bridge över Litani-floden. Efter hård moteld lyckades detta men i samband med försvarsgrupperingen minsprängdes fanjunkare Karl-Oskar Johansson till döds i

Fanjunkare Karl-Oskar Johansson, stupad vid Kardala Bridge i Libanon 29 mars 1978

Katolsk kyrka i Kralina, Kroatien, sprängd av Arkans serbiska milis i juli 1992. Att angripa motståndarens kultur och religion är ett led i den etniska rensningen

sin Volvojeep 903. Han blev därmed den andre stupade I 2-aren.

Sverige deltog med en kombinerad underhålls-/ingenjörbataljon åren 1985-94. Bataljonen hade kvalificerade minröjningsuppgifter och nya metoder utvecklades som senare tillämpats i olika operationsområden.

Den bland civilbefolkningen mycket populära FN-styrkan finns kvar eftersom ingen israelisk trupperträtt ännu skett men den stabiliserande effekten är odiskutabel. Operationen är dyr för FN, inte minst pga de stora förlusterna. Av de fredsbevarande insatserna har endast Kongoinsatsen medfört fler stupade FN-soldater.

Även för Israel är den militära närvaron i Libanon ytterst kostsam, både politiskt, ekonomiskt och moraliskt. För tillfället pågår en inflammerad debatt om ett tillbakadragande – ett led i den generella politiska förbättring som i övrigt synes vara på väg i området.

MELLAN AYATOLLA KHOMEINI OCH SADDAM HUSSEIN

Ytterligare FN-insatser skulle hinna ske under 80-talet. Kriget mellan Iran och Irak, ett av vår tids mest blodiga, slutade 1988 efter FN-medling. Olof Palme hade varit aktiv i denna och nuvarande kabinetssekreteraren Jan Eliasson fortsatte hans arbete. När två av seklets mest hänsynslösa politiker, Ayatollan Khomeini och Saddam Hussein äntligen insåg att kriget inte kunde vinnas grupperades en militär observatörsstyrka (UNIIMOG) med svenskt deltagande längs stillståndslinjen. En snabbt genomförd gruppering. Mulåsnor och skidor måste ibland användas för att nå fram och för första gången gick FN:s fredsbevarande personal in i strids-gaskontaminerade områden.

En annan nyhet var påtaglig. Med Kongo som undantag hade FN-operationerna tidigare dominerats av ett mindre antal högt utvecklade nationer, de flesta alliansfria och utan kolonial belastning: tex de nordiska län-

derna, Irland, Canada och några få därtutöver.

Nu ställde plötsligt 24 nationer upp i de kurdiska bergen. Det kalla krigets slut öppnade möjligheter för fler att agera. Det blev status för utvecklingsländerna att delta men också en möjlighet att tjäna pengar på FN:s bekostnad. Tyvärr skulle det visa sig att de flesta nykomlingarna på intet sätt var vuxna sina fredsfrämjande roller. Ett känsligt ämne, men faktum är att flera av FN:s misslyckanden senare under 90-talet delvis kan hänföras till deltagande förbands otillräcklighet.

LYCKADE OPERATIONER I TRE VÄRLDSDELAR

Kalla krigets slut innebar att nya konflikter blossade upp och i övergången till århundradets sista decennium pågick ett stort antal FN-insatser. I flera centralamerikanska stater pågick inbördeskrig med varierande intensitet. Sedan USA för första gången stött en FN-operation på västra halvklotet grupperades en mindre

styrka för att minimera risken för spridning till krig mellan staterna. I Nicaragua avväpnades den CIA-stödda contrasgerillan av FN-trupp sedan de marxistiska sandinisterna förlorat den politiska makten.

FN:s roll i Afghanistan var formellt ej "peace keeping" utan en så kallad "good office" mission. Det innebar att deltagande militär personal stod till Sovjetunionens och övriga parter förfogande bl a i samband med den ryska urdragningen. Bo Pellnäs var en av FN-cheferna.

Tre stora lyckade insatser var de i Kambodja, Namibia och Moçambique. I samtliga fall ställde medlemsstaterna erforderliga resurser till förfogande. I fallet Kambodja övertog FN hela den civila administrationen och mot många spådomar kunde denna överlämnas till inhemsk ledning efter ett år.

Fallet Namibia gällde frigörelsen från Sydafrika. En väl genomförd operation. Sverige skulle ha deltagit med en underhållsbataljon, men Sydafrika vägrade godkänna svenskt militärt deltagande på grund av vårt motstånd mot apartheid. Bataljonen som ryckt in för utbildning måste åka hem. Ett exempel på de politiska villkor, som även i smått kan gälla för FN-insatser.

Kuwait invaderades av Irak 1990. Det var en felbedömning av Saddam Hussein, som trodde sig kunna lita på sovjetiskt stöd. Men nu gällde nya politiska lagar. Sovjetunionen kunde inte längre spela samma roll i världspolitiken utan insåg att dess intressen bättre kunde tillvaratas inom FN:s ram. Detta ledde till att säkerhetsrådet utan hindrande veto kunde besluta om intervention med syfte att befria Kuwait – helt enligt kapitel VII i FN-stadgan.

Operationen, som alltså inte var ett "peace keeping"-uppdrag, leddes av USA. Sverige deltog precis som i Korea med ett fältsjukhus. Efter det lyckade fälttåget, som var avslutat efter fyra dagar, har en militär observatörsstyrka grupperats längs gränsen. I denna deltar för första gången officerare från alla de fem permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet. En stor framgång.

NOBELS FREDSPRIS

Peruanen Perez de Cuellar var generalsekreterare under 80-talet men det

var knappast hans förtjänst att decenniet blev en ny storhetstid för FN och dess fredsbevarande operationer. Huvudorsaken var det kalla krigets slut, som innebar andra spelregler inom världspolitiken. Under en tyvärr alltför kort period spelade inte vetorätten samma negativa roll som tidigare. Nobels Fredspris 1988 tilldelades de fredsbevarande förbanden. Det var en stor heder som förädrades alla som tjänstgjort dittills. Nu skulle emellertid en tid följa med svåra bakslag.

MISSLYCKANDEN I AFRIKA OCH PÅ BALKAN

I Somalia och i Rwanda borde inga fredsbevarande insatser ha skett under inbördeskrigen och folkmorden. I säkerhetsrådet formulerades alldeles för sent orealistiska resolutioner om ingripande trots att ingen – inte ens de som skrev under om ingripande – ville avdela erforderlig trupp. Världsorganisationen måste till sist dra sig ur. Utvecklingsländernas truppbidrag hade heller inte hållit måttet. För att hjälpa ett folk i nöd måste hjälparen själv omfatta humanitära regler för sitt uppträdande.

Vi är nu framme i närtid. Krigen på Balkan blev den svåraste utmaningen sedan Kongo. Operationen utmärktes av djup oenighet inom säkerhetsrådet, för sena beslut, tvetydiga politiska signaler till aktörerna, otydliga mandat, för svaga resurser och för många inkompetenta FN-förband. Den nationella uppsplittringen fortsatte nästan in i absurdum. Min egen observatörsgrupp bestod till sist av 60 officerare från 32 nationer med 18 olika språk och 7 religioner.

Tolv infanteribataljoner grupperades i mars 1992 i kroatiska gränsområden. Av dessa hade fyra nordisk militär standard och endast två utbildning i "peace keeping". Den mångnationella sammansättningen är ofta av politiskt värde i fredsfrämjande verksamhet men det finns en bortre gräns där alltför många nationer sänker effekten. Givetvis måste deltagande enheter uppfylla grundläggande militär förmåga.

Men omvärldens bristande stöd till FN betydde mest för misslyckandet. När Force Commander begärde

35 000 man till försvar av de bosniska enklaverna Srebrenitsa med flera godkändes endast 7 500. Efter Nato-avlösningen tillfördes däremot snabbt 40 000 man. USA bär ett särskilt ansvar för vägran att låta sina förband ledas av FN.

Sveriges närvaro på Balkan har varit stark med stabskompanier, mekaniserade bataljoner, militära observatörer, civilpoliser och Räddningsverkets humanitära insatser. Generallöjtnant Lars-Eric Wahlgren var tidigt Force Commander och Carl Bildt blev EU:s och är nu FN:s representant. Bo Pellnäs verkade i flera viktiga funktioner som förhandlare, militär rådgivare mm mm. Tommy W Johansson var bataljonschef under NATO-tiden.

ANGOLA

Ett mörkt kapitel i FN:s historia är Angola. Efter nästan 40 års krig, först mellan kolonialmakten Portugal och flera gerillarörelser och därefter mellan den nya marxistiska regimen och den USA-stödda UNITA fanns äntligen ett embryo till fred. FN fanns i olika skepnader på plats sedan 1989.

Dag Hammarskjöld:

"Peace keeping is not a job for soldiers but only soldiers can do it"

Uppdraget blev efterhand att demobilisera gerillan. Men FN-styrkorna var svaga och sporadiska strider pågick ständigt. Endast sex små dåligt utbildade infanteribataljoner ställdes till förfogande på en yta fyra gånger Sveriges – alltså en och en halv bataljon per sverigeyta. Tidvis leddes operationen av en nigeriansk general, som passat bättre som despot i sitt eget hemland. Striderna tog ny fart och 1999 måste de fredsbevarande enheterna dra sig ur.

En del av den humanitära verksamheten lyckades desto bättre. Av de 200 hjälporganisationerna var WFP – FN:s livsmedelsprogram – verkligt effektiv. En hotande svältkatastrof kunde bemästras – först med hjälp av flygtransporter, som i kapacitet överträffade dem till Berlin 1948 – därefter på av SWEDRELIEF min-

Slödder i vapen – de nya konflikternas böddlar. Bilden visar frivilliga kosacker i Abchasien, Georgien våren 1994

röjda och reparerade vägar och broar.

Nu har gerillan återtagit en stor del av landet och ett antal svenskbyggda broar har sprängts igen. Angola är skolexemplet, där omvärlden inte ville satsa vare sig politiska eller militära resurser. FN som organisation fick bära hundhuvudet.

NYA TYPER AV INSATSER

Under 1990-talet har de fredsfrämjande insatserna blivit allt mer mångfacetterade och komplicerade och täckande alltför politiska situationer. Ett exempel är "preventive deployment" – alltså FN-enheter grupperade för att förebygga öppen konflikt. Före generalsekreteraren egyptiern Boutros Boutros-Ghali har systematiserat framtida insatser i "preventive diplomacy" (inkl deployment), "peace making" (fredsskapande), traditionell "peace keeping" samt "peace building" – förtroendeskapande åtgärder efter en konflikt. Sverige har särskilt drivit den förstnämnda. En sådan med svensk trupp ingående har genomförts i Makedonien. Tyvärr avbröts den lovande insatsen efter kinesiskt NEJ sedan Makedonien erkänt Taiwan!!! Man kan spekulera i

vad en "preventive deployment" av FN-förband kunde ha betytt om den skett i norra Kuwait 1989 som svar på Saddam Husseins uppladdning.

Uppdraget i Georgien/Abchasien är en nyhet så till vida att FN-observatorerna där övervakar inte bara de två parterna utan de facto även de "fredsbevarande" ryska trupperna, som verkar i området utan FN-mandat. På sätt och vis blir FN en gisslan, men världssamfundet får en insyn som annars skulle ha saknats. Den västafrikanska samarbetsorganisationen ECOWAS övervakas på samma sätt av FN-observatörer i inbördeskrigets Liberia.

Samarbete med regionala allianser förekommer allt oftare. På Östra Timor utför en regional grupp av stater en fredsfrämjande insats på uppdrag av FN. I Kosovo samarbetar FN och NATO (utan FN-mandat) men spelar olika roller syftande till samma mål – förhoppningsvis.

Pågående operation i Guatemala är unik i sitt slag. Det uttalade målet är att säkerställa efterlevnad av mänskliga rättigheter inom administration, armé och polis. FN-insatsen leds av folkrättsexperter som biträds av militärobservatörer och civilpoli-

ser.

Integrerade insatser tillsammans med olika humanitära organisationer har blivit vanliga. Världens 50 miljoner flyktingar är det gemensamma objektet i samverkan med flyktingkommissariatet UNHCR. Med WFP samverkas om livsmedelsförsörjning. Samarbetet med ideella hjälporganisationer har likaså ökat. Två uppskattade partners har varit Läka-re utan Gränser och Norsk Folkehjälps avseende sjukvård och minröjning. Röda Korset går däremot ofta sin egen väg. Dess krav på absolut opartiskhet är ett av skälen.

Generellt gäller att insatserna blivit alltmer komplexa.

FN IN I 2000-TALET

Sedan 1948 har 51 fredsbevarande insatser med totalt 750 000 man genomförts. Dödsoffrens antal är över 1600. Sverige har medverkat i 31 insatser med 81 000 man varvid 29 har stupat. 13 insatser gjordes under de 40 första åren. Alla de 38 återstående har skett under de senaste 11 åren.

Oftast har FN-förbanden uppskattats av den drabbade civilbefolkningen. Svenska och andra nordiska länders soldater har varit respekterade

och populära. Viljan att hjälpa har präglat våra FN-förband. Jag har också den bestämda uppfattningen att alliansfriheten och frånvaro av kolonialt arv snabbt blivit känt och bidragit till de goda svenska resultaten. En gång i en libanesisk by kom den överraskande frågan om Sverige deltagit i korstågen. Mitt nekande svar uppskattades.

Föreanta Nationerna har ofta fått utstå högljud kritik. Den allra mesta är felriktad. Man behöver inte lyssna länge för att finna att klagolåten rätteligen skall riktas mot FN:s medlemsstater och i synnerhet säkerhetsrådets permanenta medlemmar. De är ansvariga för resolutioner som mest liknar önsketänkande, för oklara mandat, för att personella och ekonomiska resurser inte avdelas, för sent anlända förband (även svenska på senare år !!) och för dåligt utbildade enheter. Stormakter och regionala makter med egna aspirationer och bristande lojalitet mot FN är skyldiga till de misslyckanden som skett.

Det finns också befogad kritik mot FN-organisationen. En otyplig och byråkratisk administration, undermålig logistik, svågerpolitik, lata och korrumpade FN-tjänstemän har ofta drivit oss som arbetat på fältet nära förtvivlan. Förhoppningsvis kan den nuvarande generalsekreteraren ghanesen Kofi Annan – en man av samma dignitet som Hammarskjöld – bemästra dessa problem. Det ligger inom hans ansvarsområde.

Den svepande kritiken mot allt vad FN gör och inte gör måste däremot avvisas med kraft. Den kommer dessutom ofta från dem som aldrig själva försökte.

FÖRÄNDRINGAR BEHÖVS

Helt klart är att FN går försvagat in i 2000-talet. Den nu gällande stadgan är utformad för att reglera förhållanden mellan stater och vetorätten hade det vällovliga syftet att förhindra ett tredje världskrig. Stadgan passar däremot inte för den nya tidens konflikter inom stater och brott mot mänskliga rättigheter.

Organisationsförändringar krävs. En utvidgning av säkerhetsrådet är nödvändig. Andra världskrigets segrarmakter är ingalunda självskrivna längre som ensamma ledare i världen. Bland de stater som nämns finns Tyskland, Japan, Indien, Pakistan, In-

donesien, Brasilien, Argentina och Nigeria. Kommer nuvarande permanenta medlemmar att tillåta flera? De har ju vetorätt.

Men trycket mot den rådande ordningen är starkt i generalförsamlingen. En mildring eller "utfasning" av vetorätten kommer troligen att ske. Kanske skulle den kunna tänkas gälla endast vid minst två veton eller endast vid vissa frågeställningar eller behöva följas av en motive-ring eller...

En intressant organisationsfråga är tillskapande av en parallell generalförsamling för statslösa folk – kurer, aboriginer och samer !! t. ex.

En av framtidens viktigaste frågor är rätten till ingripande i medlemmars inre konflikter för att försvara humanitära värden. Senfärdigheten på Balkan berodde delvis på nuvarande stadga som förbjuder ingripande i staters inre angelägenheter. Humanitära interventioner som den på Östra Timor kommer att bli allt vanligare med eller utan berörda parter samtycke. Försvaret av mänskliga rättigheter på suveränitetens bekostnad drivs hårt av många däribland Kofi Annan själv, som myntat begreppet "rights beyond borders".

Det finns glädjande tecken på acceptans för kommande reformer. Även ekonomiska resurser har tillförts. USA, som släpat mest med sina skulder, har börjat betala av. För FN:s möjlighet att verka är USA nödvändigt. Förhoppningsvis kan också USA självt komma till insikt om att man kan tjäna på att verka genom FN istället för att ensam spela världspolis.

FRAMTIDEN

Framtida uppgifter saknas förvisso inte. I Mellersta Östern kan fortsatt FN-närvaro förväntas, till exempel för övervakning av humanitär rätt, när arvet efter Yassir Arafat skall om-sättas i en demokratisk stat.

Afrika och det fd sovjetiska imperiets ytterområden innehåller konflikter där fredsfrämjande insatser kommer att krävas. FN kommer att verka med varierande insatser: konfliktförebyggande, fredsskapande, fredsbevarande och fredsbyggande.

Diplomatiska, ekonomiska, militära, polisiära och humanitära medel måste verka mot samma mål. FN-förbanden måste snabbt kunna väx-

la mellan olika koncept – som en gång faktiskt skedde i Kongo. FN-soldaten kommer att möta reguljära arméer, odisciplinerade miliser, krigsherrar med personlig ekonomisk vinning som drivfjäder, religiösa fanatiker, drogade barnsoldater och vanliga banditer. Flyktingar, hungerkatastrofer, allmänt förstörd infrastruktur och folkrättsövergrepp blir ofta det normala.

I denna miljö med dess olika utmaningar behövs välutbildad personal. Reservofficerare och högt utbildade svenska värnpliktsoldater med varierande civila kunskaper kommer till sin rätt. Men så många måste utbildas, att ett stort urval av lämpliga frivilliga finns tillgängliga. Då kommer också Sveriges stora framgångar i fredsbefrämjande arbete att fortsätta i framtiden.

FN-LITTERATUR

Mycket finns skrivet om FN och dess insatser. Om endast en bok skall väljas rekommenderas **"Ett liv i krig och fred"** av Brian Urquart, fallskärmsjägarofficeren, som under fem generalsekreterare ledde FN:s militära operationer i 33 år. Han har också skrivit en biografi över Dag Hammarskjöld.

Som nummer två rekommenderas **"In the Service of Peace in the Middle East 1967 – 1979"** av Ensio Siilasvuo, son till segraren vid Suomussalmi, som blev chef för UNTSO och UNEF2. I boken analyseras peace keeping ingående.

De välskrivna böckerna av I2:arna rekommenderas också:

Bo Pellnäs: **"Utan slut"** och **"De hundra dagarna"** om FN på Balkan.

Jonas Waern: **"Katanga"** och **"Cypern"**.

I år utkomna är två officiella verk av Försvarsmakten:

Ulf Ling-Vannerus: **"Efter katastrofen – SWEDRELIEF"** och

Gustaf Welin: **"FN på Cypern"**.

Genom utvidgningen av utbytet med utländska förband har officerarna fått möjlighet att erhålla internationella erfarenheter på ett annat sätt än vad en FN-tjänstgöring kan ge. Kapten Börje Adolfson har, tillsammans med löjtnant Björn Jonnerberg, deltagit i en nästan två månader lång övning i Kenya med Värmlandsbrigadens skotska vänförband.

Kapten Börje Adolfson

I Kenya med the King's Own Scottish Borderers

Kapten Börje Adolfson

BAKGRUND

Sedan 1977 har Subalternofficersklubben vid Värmlandsbrigaden ett inofficiellt och informellt utbyte med KOSB (the King's Own Scottish Borderers). Sedan 1994 är KOSB formellt vänförband till Värmlandsbrigaden. Under de senaste åren har kontakten mellan förbanden intensifierats och möjligheter till utbyte mellan enheterna har ökat i omfattning. 1997 deltog kn Stefan Frid vid bataljonens övning i USA och 1998 fick två officerare möjligheten att deltaga under övning i Afrika och två officerare från KOSB besökte IB 2 under det gångna året.

Förutom de officiella utbytena har besök hos KOSB skett i privat regi, vilket vittnar om att banden mellan oss håller på att växa starka. Under tecknad och lt Björn Jonnerberg fick förtroendet att representera Värmlandsbrigaden och Värmlands rege-

mente. Vi skulle få följa med KOSB till Kenya på Exercice Grand Prix 3/98.

FÖRBEREDELSE

De personliga förberedelserna bestod av att injicera diverse vacciner mot tropiska sjukdomar och kolera samt att intaga malariaproxylax. Ytterligare skulle diverse tillstånd erhållas från högkvarteret för att göra detta utbyte officiellt, uniformstillstånd mm.

Vi försökte även att tömma Stefan Frid på så mycket information som möjligt om KOSB, och få del av hans erfarenheter från tidigare utbyte. Vi erhöll senare en bataljonsorder för övningen i Kenya, vilket gjorde bilden av vad vi skulle göra litet klarare. Vi förstod efter Stefans genomgång att vi behövde ekipera oss för att svara mot de klädselkrav som skulle ställas på mässen och av oss

som officerare.

Det slutade med att vi inköpte varsin clubblazer, på vilka senare regementetsknappar monterades.

I SKOTTLAND

Den 23 oktober 1998 bar det iväg. Det skulle ge oss tillräckligt med tid för att ekipera oss med nödvändig brittisk utrustning. Vi blev väl mottagna på flygplatsen i Edinburgh av the duty officer. Han såg till att vi fick ett rum på mässen och att vi fick träffa officerarna samt utspisa lunch.

Efter lunchen gick vi en kort rundtur på regementet. Det var fredag eftermiddag och det förklarade att de flesta officerarna åkte hem denna sista helg före avresan.

Utrustning? – Ja det fixar vi på måndag. Så, där stod vi nu, helt klart lite ensamma i främmande land. Ensamma på ett skotskt regemente. – Ok, ett fyspass kunde vi väl ta.

När vi kom tillbaka hade några yngre subalterner infunnit sig på mässen. De hade inga flickvänner att ta farväl av. Nu försvann känslan av ensamhet och vi blev väl omhändertagna under stundande helg och ett antal pubar besöktes. En tur på Edinburgh Castle hann vi också med.

När måndagen kom började det hända saker. Vi hämtade ut utrustning och packade enligt en särskild packplan. Den packning som fick medföras var ryggsäcken med stridsutrustning plus en styck "Hold all", typ persedelpåse. Vikten var begränsad till 40 kg.

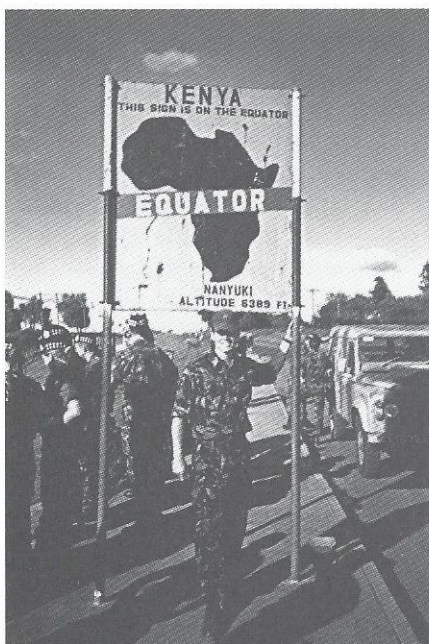
Incheckning och kontrollvägning skedde i gymnastiksalen under ledning av en elak sergeant.

Ansvariga för bataljonens transport till Kenya var Royal Air Force. De har ett mycket dåligt rykte och är alltid försenade. Så också denna gång, men det hade det goda med sig att mitt kompani fick åka civil kärra. Officerarna åkte självklart i första klass.

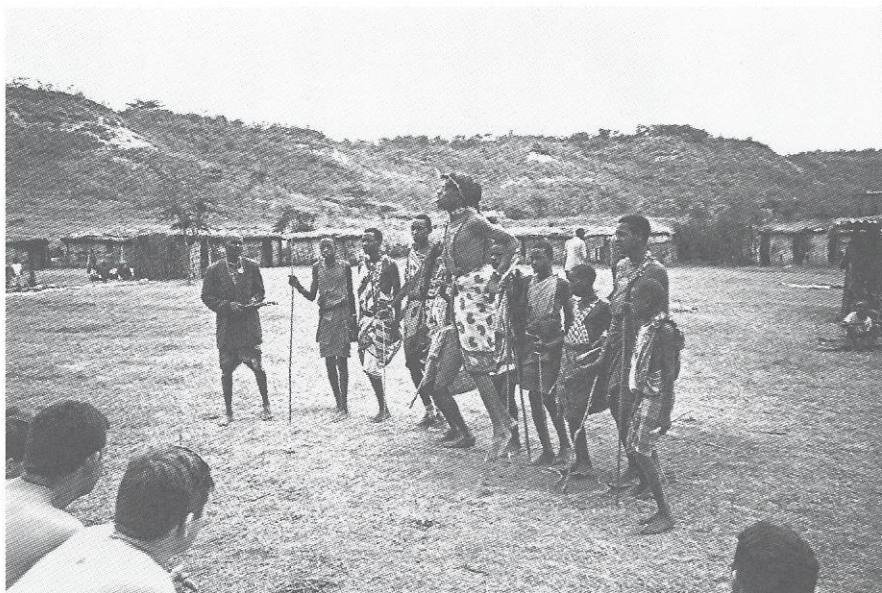
Kompanierna transporterades omgångsvis med cirka ett dygns tidsförskjutning.

I KENYA

Flygningen tog 18 tim och vi landade i Nairobi mitt i natten. Efter två omlastningar och lika många timmars vila ilastade vi ett antal inhemska bussar som skulle ta oss till Nanyuki.

Löjtnant Björn Jonnerberg på ekvatorn

Dansande masaier

Nanyuki ligger vid foten av Mount Kenya 2000 meter över havet. Resan dit tog omkring 5 timmar på ofantligt dåliga vägar. Detta kompenserade dock föraren med högre hastighet (hua!).

I Nanyuki låg bataljonens HQ, som också var camp åt kompanierna när de inte var ute och övade.

Klimatet i Nanyuki var som svensk högsommar, rätt behagligt tack vare den höga höjden.

EXERCISE

GRAND PRIX 3 / 98

Detta är en övning som brittiska armén genomför 3 gånger per år. Olika bataljoner varje gång, nu var det alltså KOSB tur. Senast det begav sig för deras del var 1984.

Anledningen till att de åker till Kenya är att övningsterrängen är gratis. Ytorna att röra sig på är enorma och möjliggör att kunna samöva hela bataljonstridsgruppen skarpt. Vidare är terrängen växlande, det finns allt från snudd på öken till djungel.

I Nairobi finns ett motsvarande UH-reg som kallas BATLSK (British army training liaison staff kenya). De tillhandahåller utrustning som terrängbilar, tält, kokutr, granatkastare, 10,5 cm haubitsar mm. Det enda bataljonen behöver medföra är personlig stridsutrustning samt lätta vapen.

Övningen bedrevs under sex veckor och omfattade följande spännande och exotiska delar:

ACCLIMATISING

Detta syftade till att vänja soldaterna vid hög höjd/hög värme. Metoden var att fysa minst två gånger per dag och dessemellan genomföra grundläggande stridsövningar på gruppsnivå.

Bataljonen kommer senast från Nordirland, där de tjänstgjort under sex år i olika omgångar. Detta har medfört att de inte har övat renodla-

de stridsövningar på ett tag. Acclimatizingen höll på i två till fyra dagar beroende på kompani.

LIVE FIRING PACKAGE

Detta var skarp stridsutbildning under åtta dygn. Kompaniet åkte på om möjligt ännu sämre väg upp till Ol Pejeta och Impala Farm. Dessa platser var stora rancher som upplät mark till armén att öva på. Ägarna hade brittiskt ursprung.

Övningarna bedrevs som formella stridövningar från stridspar, grupp till plutons anfall och eldöverfall. Vis-

Under övningarna deltog helikoptrar för bland annat skarpa sjuktransporter

sa soldater fick också möjlighet att skjuta skarpa LAW (motsvarande pansarskott).

Övningen avslutades med en dygnsövning där kompaniet genomförde ett skarpt kompanianfall med understöd av artilleri.

Det fanns också chans att få se ett och annat vilt djur som till exempel elefant eller impalaantilop.

JUNGEL WARFARE TRAINING

Nu bar det i väg till Kathendini i åtta dygn. Det ligger på Mount Kenyas sydsluttning. Vi började med att för-

flytta oss 1000 meter rakt upp och där gå i bas (hängmatta).

Därefter genomfördes det dagsövningar i den ädla konsten att strida och bo i djungel. Vi övade orientering, överlevnad, patrullering och patrulls sammanstöt med mera.

Även denna vecka avslutades med en 36 tim dygnsövning där de nyvunna färdigheterna skulle testas. Som tur var så regnade det hela tiden.

ADVENTURES TRAINING

Här fick både soldater och officerare prova på lite olika aktiviteter, samt-

digt som det var rekreation. Aktiviteter som erbjöds var till exempel försränning, paragliding, mountainbiking, klippklättring, bestigning av Mount Kenya (5200möh), safari med mera. Även denna övning pågick i åtta dygn och var slutet på detta trestationssystem. Den bedrevs i avslutning av Nanyuki eller vid Lake Naivasha, som är ett kenyanskt turistparadis.

FINAL EXERCISE

Nu samlades kompanierna ihop till Nanyuki där det bedrevs viss återhämtning samt uppladdning inför slutövningen.

Slutövningen varade i tre dygn i ett område som heter Archer's post, som snart döptes om till Archer's rost. Det låg nedanför högplatån och där var det semiöken med temperatur på 45 grader och i princip ingen skugga (puh!).

Övningen startade som lösövning men vi pipade om efter första dygnet. Därefter fortsatte anfall framåt och avslutades med ett skarpt bataljonsanfall med understöd av granatkastare och artilleri under fyra timmars konstant eldgivning.

Att övningen "bara" varade tre dygn var nog bra med hänsyn till värmen och bristen på vatten.. Skarp-skjutning medför dessutom skyddsväst på! och hjälm på! Bara på mitt kompani hade vi sex stycken heat casualties.

HEMRESAN

Efter slutövningen stundade vård och inlämning av viss materiel. Självklart firades tiden i Kenya med en avskedsfest på mässen för officerare och viggäster. Uppträdande av bataljons bagpiper's och dans av Masai-krigare förnöjde publiken.

Hemresan genomfördes som repris på ditresan och vissa fick vänta något dygn på att få åka hem. Jag fick vänta två dygn på vårt plan. Nu gällde det att införskaffa diverse träsniderier. Prutmånen, lärde man sig snart, var enorm. När vi så skulle åka hemåt, visade det sig att mitt kompani återigen hade tur att få åka civilt flyg i första klass (mumma!).

Väl "hemma" i Skottland väntade inlämning av lånad materiel, avtackning samt en och annan krogrunda. Åter till gamla Svedala kom vi den

Löjtnant Björn Jonnerberg under eldgivning

16 december, nästan två månader efter vår avfärd.

ERFARENHETER

Jag blev snabbt och snärtigt ställföreträdande kompanichef på B-coy, på grund av att den befattningen var vakant.

Det visade sig att de inte ser någon skillnad på officer och officer, svensk eller brittisk spelar ingen roll. Detta medförde, förutom att jag tvingades att prata engelska (skotska), att jag fick erfarenheter "inifrån", som man inte skulle ha fått som åskådare.

Björn blev också "utnyttjad" som plutonchef under slutövningen när den ordinarie chefen blev sjuk.

ERFARENHETER

Största erfarenheten som både jag och Björn fått, var nog att vi båda fått ett ökat förtroende för det svenska befälssystemet samt vår egen förmåga att leda verksamhet.

KOSB är inte ens i närheten av oss vad gäller stridsutbildning och effektivitet. Dock har de en högre samskärningsnivå fysisk sett och har en skotte bestämt sig att gå framåt, kan ingenting stoppa honom.

Slutligen vill jag tacka alla som gjort det möjligt för mig att delta i detta äventyr som ertsat oförglömliga minnen på näthinnan. Äventyr som bara uppkommer "once in your lifetime".

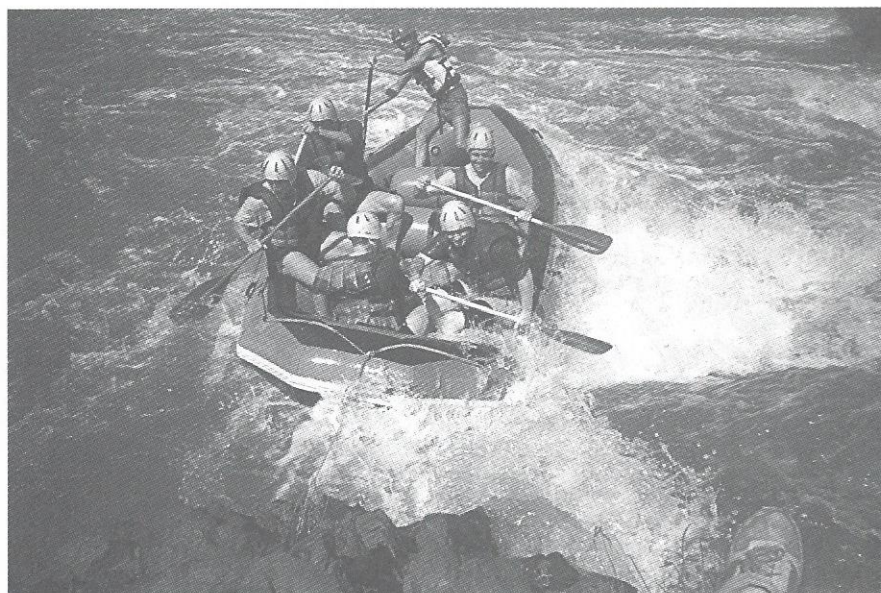
Kapten Börje Adolfson tillsammans med en nedlagd noshörning

Vilopaus i värmen

En vanlig syn i Kenya

Forsränning ingick som en del i adventures training

Artikelförfattarinnan med uppvaktningsmedaljer från både Finland och Norge.

Sekreteraren Kerstin Erlandsson representerade föreningen vid det XXVII nordiska kamratföreningsmötet i Danmark.

Nordiskt möte i Haderslev.

Text och bild: Kerstin Erlandsson

RESAN TILL HADERSLEV

Den 10 juni startade avfärden för mig tillsammans med Åke Thörnesjö och Bruno Eriksson från A9 kamratförening mot Arlanda. Därifrån flög vi med Maersk till Billund Lufthavn i Danmark, varifrån bussar förde oss till slutmålet Haderslev.

Vid lunch blev vi inkvarterade och registrerade och fick, förutom namnskylden, en tjugig keps i respektive lands färg att bära under mötet.

Efter lunchen blev det dags för stämningsfull öppningsceremoni med kransnedläggning, nationalsånger och flagghissning.

Marschen genom Haderslev centrum var också en stilig uppvisning. Alla medaljer, som herrarna och damerna bar, glittrade i solskenet och marschmusiken ekade mellan husväggarna.

BORGMÄSTAREN INVIGER

Marschen avslutades vid Rådhuset, där mottagning och välkomsttal hölls av borgmästaren Karen From.

Efter detta välkomnande gick vi

till Domkyrkan och fick oss lite andlighet till livs.

Efter middagen var det konsert med Haderslevsgården och, som vanligt, kamratlig samvaro.

BORGMÄSTAREN INVIGNINGSTALADE

"Riktig hjertelig velkommen till XXVII Nordiske Stevne.

I Haderslev glæder vi os altid over at være værtsby, da ikke mindst, når det har noget med soldater at gøre. Siden 1660 har det været soldater i byen, og kun de tyske soldater, der under 2. Verdenskrig var stationerede på kasernen, var ikke særlig populære i bybilledet".

SÖNDERJYLLAND

Efter frukost dag 2 var det dags för bussutflykt till Sønderjylland. Bussen stannade vid Sønderborg slott där vi blev mottagna av borgmästaren som bl.a. berättade historien om borgen som var en "skatteport" i Stora Bält.

Därefter styrdes kosan mot Dybbøl Banke, där en strid, som krävde många människoliv, ägde rum mellan den preussiska och den danska hären år 1864. Man kan än idag se det stora skanssystemet. Efter denna drabbning har Dybbøl blivit en nationalsymbol för Danmark. Även här skedde en kransnedläggning.

Lunchen serverades i ett jättelikt tält. Medan vi åt blev det underhållning av Mandskoret Sønderborg, som sjöng sånger från varje representerat land. Körledaren visade sig vara en utvandrad svensk.

FRÖSLÖVSLÄGRET

Nu var det dags för bussarna att starta igen med kurs mot Fröslövslägrät.

Där finns bland annat "Verdens første museum for FN tjeneste".

Mer än 50.000 danskar har varit i FN-tjänst på jordklotet. Deras insatser beskrivs på FN-museet.

Alla insatser visades genom att man hade byggt upp modeller över de platser där danskarna tjänstgjort. Dessutom fick man se checkpoints och fordon, smalfilm och video.

Utanför huset stod en jättelångtradare som visade NATO 50 år.

Hemvärnsmuseet hade också byggts upp med olika scenerier på ett åskådligt och trevligt sätt.

Efter inköp av en is var det dags att åter resa hem till Haderslev kaserne igen.

EGET RÖDVIN

På kvällen var det så dags att åter träffas och ha en kamratlig samvaro. Själv avsmakade jag det Slesvigske Fodregiments eget rödvin. Det var så gott och var tappat i en så vacker butelj, att jag inhandlade en egen flaska att ta med hem.

Vissa av kamraterna försvann en stund för att genomföra en skyttetävling i simulator. Sverige var bl. a. representerat av Åke Thörnesjö A9.

SKYDSTRUP FLYGFLÖTTILJ

På lördagsmorgonen var det åter dags att sätta sig i bussarna. Målet för

Sveriges förbundsordförande Leif Törnqvist i mitten i livlig diskussion. A9 representant Åke Thörnesjö till höger.

resan var 730 T H Tactical fighter Squadron, Royal Danish Air Force vid Skydstrup flygflottilj. Där fick vi bl.a. se ett fullt stridsutrustat F16-flygplan, som var klart för att åka ned till den italienska basen.

Här förevisades olika typer av skolflygplan och undervisningsmateriel. Slutligen fick vi se en uppvisning med helikopter.

SKAMLINGSBANKEN

Efter lunchen var utflyktsmålet Skamlingsbanken, som med sina 113 meter är den högsta punkten på Sønderjylland. Det var en enastående vacker utsikt över Kolding och Christiansfeld. Man såg också över Lilla Bält till Fyn.

Jag beundrade också en klockstapel som var uppförd som minnesmärke över de syd- och sønderjyske motståndsmän, som stupat under belägringen 1940-45.

CHRISTIANSFELD

Nästa busstopp var i honningskagebyen Christiansfeld. Det är en stad, som 1773 blev grundlagd av holländare. För ett par år sedan blev staden upptagen på UNESCO:s observationslista över världens kulturskatter.

Naturligtvis inköpte jag en honungskaka. Den var som en halvmjuk pepparkaka med honungsmak. Lite väl söt i smaken tyckte jag.

FESTMIDDAGEN

På lördagskvällen var det dags för festmiddagen. Med spänd förväntan intog vi våra platser. Vid tallriken låg

en gåva, nämligen en CD-skiva med marschmusik från olika danska regementen.

Traditionsenligt lästes telegram upp från Konungahuset och presidenten och därefter började intagandet av

Menu:

Hjemmelavet rejesalat med flute och Chatel De Couronne att dricka. Därefter serverades Kalvesteg med gummose och Cordiella Cabernet Sauvignon. Middagen avslutades med Rubinsteinkage med Portvin

festmåltiden.

PRISUTDELNING

Som avslutning på festmåltiden var det dags för prisutdelning för den tidigare genomförda skjutningen. Här visade det sig att Sverige med bland andra Åke Thörnesjö hade vunnit.

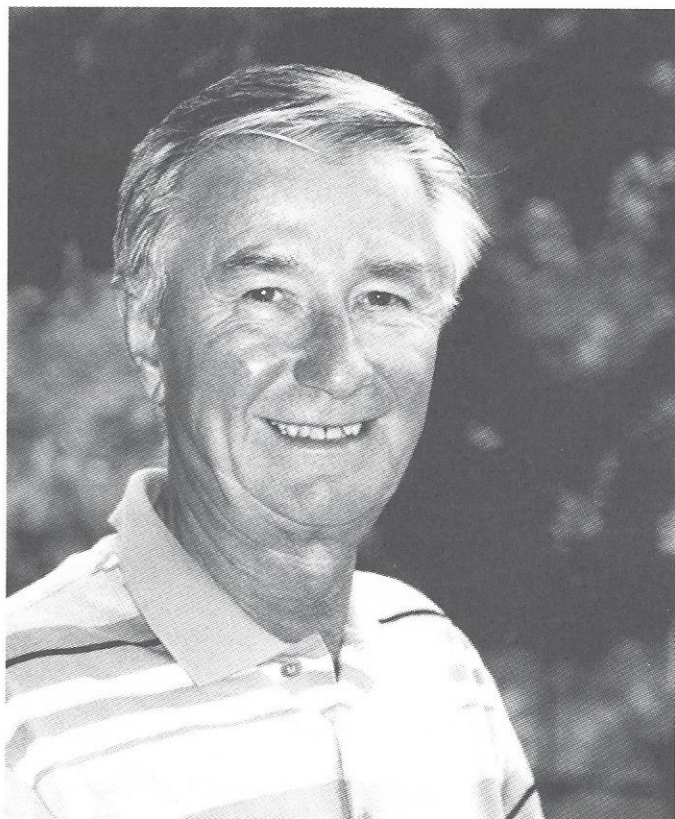
Dessutom utdelades en mängd medaljer till väl förtjänta personer i de olika kamratföreningarna.

Kvällen avslutades med musikunderhållning samt kamratlig samvaro vid kaffet.

HEMRESA

Den 13 juni var så dags att åter skiljas efter tre toppentrevliga och innehållsrika dagar. Bussen ställde nu kosan mot Billund Lufthavn igen där alla butiker var öppna. Vilka priser de hade. En Whisky J and B rare 100 cl kostade till exempel 105 kronor.

Klockan 1730 lyfte Maersk-planet igen och vid 22-tiden var vi i Kristinehamn igen, Bruno, Åke och jag.

Bertil Löfgren har blivit en trogen medarbetare i Värmlandsörnen. Med sitt positiva sätt och goda humör har han mycket, som han kan tipsa om för att skapa en god tillvaro för dem som har lämnat arbetslivet. På frågan hur det känns att vara pensionär svarar han:

– Härligt! Underbart!

Hur känns det att vara pensionär?

Denna fråga får jag ständigt. Därför vill jag, i stora drag, beskriva hur jag upplever och utnyttjar min pensionärstillvaro.

Vad blir då mitt svar? Jo, härligt! Underbart! Ja, alla superlativer är berättigade. Det är en helt obeskrivlig känsla att ha friheten att välja hur jag skall använda min fritid, så att den blir så meningsfull som möjligt.

TIDSSTRUKTUR

Den senare delen av ens liv kan bli en fantastisk upplevelse, om man verkligen planerar den. Med detta menar jag, att man skall ge dagen och veckan ett innehåll med tidsstruktur.

Jag försöker att göra precis som när jag arbetade. Jag går upp på bestämd tidpunkt, äter frukost, läser morgontidningen och lyssnar på radion så som jag alltid har gjort. Dagen ägnar

jag sedan åt något som jag själv upplever som meningsfullt och kvällen är avsatt för avkoppling, som till exempel att se på TV, läsa böcker eller att hälsa på vänner.

MENINGSFULL VERKSAMHET

Den inrutade dagen och veckan ger en hälsosam rytm i tillvaron och hjärnan får sitt brus av signaler från sinnesorganen. Under de senaste decennierna har hjärnforskningen visat att vår hjärna – vårt medvetande, vår jaguppfattning – är beroende av ett brus. Därför är det viktigt att man sysslar med något, som man själv upplever som meningsfullt.

FYSISK TRÄNING

Varje måndag, onsdag och fredag genomför jag ett träningspass på en timma. Detta kan vara löpning, pro-

menader, cykling eller skidåkning, beroende på väder och humör.

ACCEPTERA LÄGET

Längtar du inte tillbaka till arbetskamrater och ditt yrkesverksamma liv?

Visst är det så ibland, men man måste acceptera läget. Före detta arbetskamrater kan man träffa vid kamratföreningens trevligt arrangerade möten. Dessutom finns veteranklubbar med arbetskamrater, som träffas regelbundet. Det finns också möjligheter att göra "kaffepausbesök" på regementet, så jag tycker att avsaknaden av arbetskamrater går bra att bära.

LÄMNA ANSTÄLLNINGEN

Hur är det då att lämna sin anställning?

Oscar Wilde:

"Tragedin med att åldras är att man känner sig ung"

Det har gått betydligt lättare än vad jag trodde, därför att jag anser att allting har sin tid. Så har jag alltid resonerat, när jag under årens lopp bytt befattningar och hemorter. När jag levt mitt uppe i en period i mitt liv har jag förunderligt nog alltid tänkt, att den befattning jag då haft är den absolut bästa och att jag kommer att bo kvar på den platsen mycket länge.

Min bästa tid är nu! Så var det när jag var plutonchef, när jag var lärare vid olika skolor, när jag var chef för mobiliseringsavdelningen och även när jag var chef för personalenheten, som var min sista befattning innan jag gick i pension.

Därför är det naturligt att också min pensionärstillvaro känns som livets höjdpunkt med spännande och många utmaningar. Jag har friheten att själv ge dagen mitt eget innehåll, som ger tillfredsställelse och harmoni. Den bästa perioden är naturligtvis nu.

HJÄLPER GRANNARNA

Jag har nu varit senior i sju år. Dessa år har jag tagit tillvara på ett för mig meningsfullt sätt, tycker jag. En del av min fritid går också åt till att hjäl-

pa till med olika göromål hos mina barns familjer. Dessutom försöker jag hjälpa grannar och andra, som behöver hjälp, med småärenden och uppdrag av enklaste slag. Det känns så meningsfullt därför att det blir så oerhört uppskattat.

Det som känns mycket bra är när jag kan göra en medmänniska glad. Jag försöker att besöka, ringa eller skriva till ensamma människor och dem som drabbats av besvärligheter av olika slag.

Här kan humorn göra underverk. Man skall skratta ofta. Det stärker immunförsvaret och de inre organen får motion. Skratt smittar också.

FÖRENINGSVERSAMHET

Jag tycker att jag har energi kvar och det är också nu som jag på allvar har engagerat mig i föreningsverksamheter av olika slag. Som tur är, för annars skulle en del av den sociala gemenskapen ha gått förlorad. Jag har dock engagerat mig med måtta, så att känslan av frihet aldrig gått förlorad. Den fullbokade almanackan vill jag absolut inte ha tillbaka.

Nu skall jag vara "friherre". Men det är viktigt att inte isolera sig. Kon-

Bertil Löfgren efter väl genomförd Götajoggen 1999.

takten med människor får inte gå förlorad.

PLANERA DIN DAG

Således, senior, ge ditt liv innehåll. Om du planerar din dag, så kan du få ut oerhört mycket mer av din fritid. Gör något som du tycker är roligt. Behåll den sociala gemenskapen och engagera dig i någon verksamhet. Se till att du betyder något för någon. Skratta ofta. Allt detta bidrar till en god livskvalitet och ger guld-kant på tillvaron.

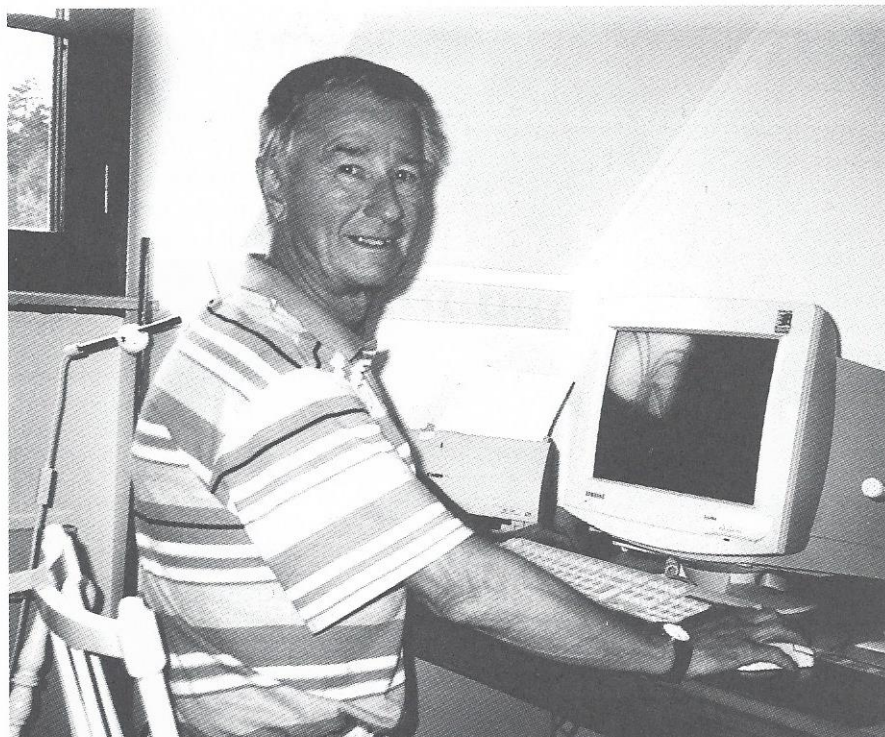
Den ungdomliga styrkan kan ersättas med livserfarenhet och visdom på ålderns höst och förmedlas till dem som är unga.

JAG ÄR NÖJD

Jag är mycket nöjd med min pensionärstillvaro därför att jag kan syssla med för mig meningsfulla saker. Jag tycker att livet är oerhört spännande och att det är ett äventyr av stora mått. Jag vill inte försitta de tillfällen som erbjuds.

Lev väl önskar en glad senior.

Med vänlig hälsning
Bertil Löfgren

"Vem kunde tro för sju år sedan, att jag dagligen skulle arbeta med en dator. Tillvägningen gick dock mycket snabbt!", säger Bertil.

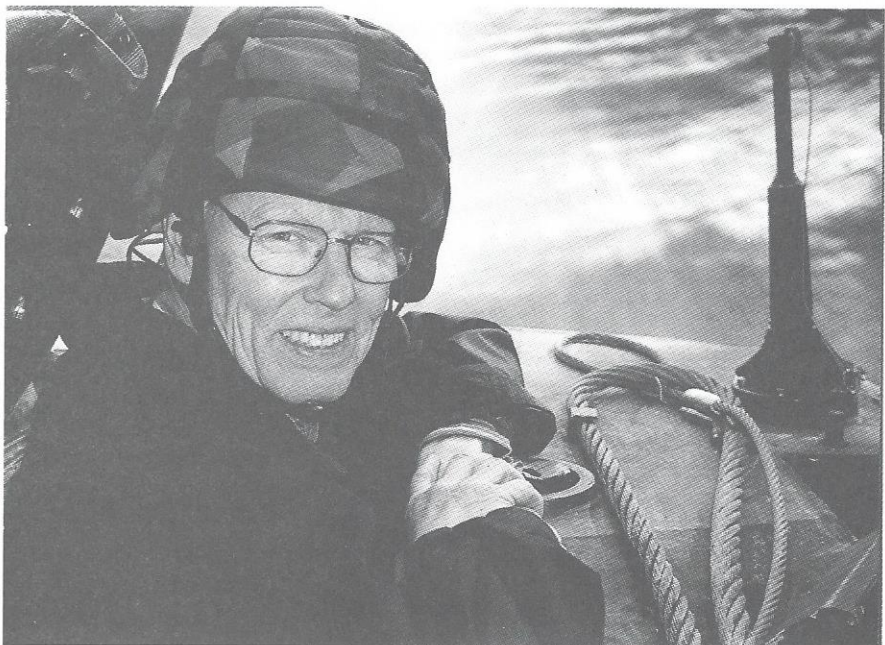
Kamratlig samvaro kompletterad med visning av modern infanterimateriel och besök vid högvaktsavlösningen i Stockholm innebar att årets vårmöte blev två träffar, föredömligt organiserade och ledda av brigaden.

Ett vårmöte, som blev två...

Per Berggrén

Brigadchefen Björn Tomtlund berättar för försvarsområdesbefälhavaren Yngve Johansson, Jarl Lundgren, Bengt Sewerin och Billy Fredriksson om dagens värnpliktiga.

Billy Fredriksson under provturen med PBV 501

TVÅ MÖTEN PER ÅR

Normalt genomför Värmlands regementes och Värmlandsbrigadens kamratförening två träffar per år för sina medlemmar. Under hösten går årsmötet av stapeln, alltid första torsdagen i november. Detta organiseras av regementet i fråga om transporter, lokaler, mat, program och dylikt.

BRIGADEN TAR HAND OM VÅRMÖTET

Ett nytt grepp för i år har varit att brigaden har tagit hand om vårmötet och detta visade sig vara mycket lyckat. Man tog nu det djärva steget att bjuda kamratföreningens medlemmar på två synnerligen intressanta begivenheter.

I GARNISONEN

Den 27 april visade brigaden på övningsfältet i Kristinehamn en del av den nya materiel, som numera ingår i ett modernt förband. Ett tjugotal medlemmar hade infunnit sig till träffen, som gynnades av strålände väder. Medlemmarna fick prova på hur det är att skjuta med det moderna handeldvapnet AK5 och känna på hur det känns att åka PBV501. Efter att därefter ha mött några av dagens soldater gavs möjlighet att bada bastu.

Dagen avslutades med traditionell kamratlig samvaro till vilken ytterligare tjugo medlemmar hade infunnit sig. Efter en läcker vårbuffé informerade försvarsområdesbefälhavaren och brigadchefen om situationen i försvaret idag och klockan 2200 avgick bussen med deltagarna tillbaka till Karlstad.

HÖGVAKTSRESA

Den 13 maj, på prinsens födelsedag, arrangerade brigaden resa till Stock-

holm för att närvara vid Högvaktsavlösningen vid slottet.

Drygt 25 medlemmar hade anmält sig till resan, som startade tidigt från Karolinen. I Arboga var det dags för kafferast och när sällskapet nådde Stockholm stod lunch i Långholmens konferensanläggning på programmet. Här anslöt sig förre regementschefen, överste 1 Ulf Ling-Vannerus, till sällskapet.

Lagom till högvaktsavlösningen mötte brigadchefen, överste Björn Tomtlund, kamratföreningen utanför slottet. Han hade ordnat med sittplatser på första parkett för deltagarna och förevisade själv vaktlokalen efter avlösningen.

Som avslutning på resan till huvudstaden gjorde medlemmarna ett besök i Lifruskammarens förnämligt ordnade museum.

UPPSKATTADE TRÄFFAR

Brigadens program vid de två vårträffarna har varit synnerligen uppskattade av föreningens medlemmar. Genom professionellt upplagda förevisningar fick deltagarna en god inblick i dagens förhållanden vid regementet och de värnpliktigas vilja att göra en bra insats under sin tid vid regementet. Tack vare ett stort personligt engagemang bidrog brigadchefen till att göra de två träffarna till minnesvärda upplevelser för kamratföreningens medlemmar.

Magnus Eriksson berättar hur det var att gå högvakt förr

Arne Bornehag, Björn Tomtlund och Ulf Ling-Vannerus på yttre borggården i väntan på vaktavlösningen

Inga Collvin framför en vaktsoldat vid kungliga slottet

Arne Bornehag och Åke Nilsson betraktar Gustaf II Adolfs häst i Lifruskammaren

Att fylla jämnt under ett årtusendes allra första år är något alldeles extra. Kamratföreningen gratulerar årets jämnåringar varmt på födelsedagen.

Födelsedagar 2000

90 ÅR

07-28 Sten Hanes, Karlstad
11-15 Artur Fredriksson, Trollhättan
12-25 Paul Moberg, Karlstad

85 ÅR

05-06 Björn Björnson, Årjäng
07-23 Jonas Wærn, Drottningholm
08-06 Sten Rhodin, Farsta

80 ÅR

01-02 Lennart Larsson, Kil
01-06 Nils Bergström, Karlstad
02-29 Stig Öhman, Solna
03-27 Gösta Karlsson, Karlstad
03-14 Harry Nilsson, Karlstad
03-14 Henry Siljehög, Trollhättan
03-19 Per Boode, Halmstad
03-22 Bengt Lindahl, Mölnlycke
03-28 Sixten Clarholm, Älvsjö
03-28 Erland Colliander, Stockholm
03-29 Lennart Säwenvik, Göteborg
04-28 Elwing Bäckström, Karlstad
05-17 Magnus Eriksson, Saltsjö-Boo
06-27 Arthur Eriksson, Karlstad
07-03 Carl-Axel Axelsson, Arvika
07-15 Nils Rudström, Lund
07-20 Kjell Marcusson, Sunne

07-31 Rolf Lindholm, Hässelby
10-08 Göte Fröding, Halmstad
12-24 Thorsten Lindström, Karlstad

75 ÅR

01-10 Sigurd Lewik, Årjäng
02-01 Karl-Erik Moberg, Östmark
02-15 Åke Olsson, Nyköping
04-25 Åke Johansson, Stockholm
05-30 Olle Lindgren, Väse
06-04 Bengt Wikstrand,

Charlottenberg

06-06 Nils Wannemo, Södertälje
07-11 Ingrid Ahrnqvist, Karlstad
08-11 Rune Biared, Karlstad
08-28 Hans Wännerud, Uppsala
09-27 Alvar Björkenbeck, Karlstad
10-05 Benkt Winström, Örebro
11-10 Walter Jansson, Forshaga
11-17 Lars Wendt, Karlstad
12-21 Walborg Hultgren, Karlstad

70 ÅR

03-07 Lars Bergström, Karlstad
03-26 Leif Ohlfeldt, Farsta
04-07 Bertil Ackerot, Karlstad
04-13 Bengt Nilwert, Kil

04-19 Hans Lundborg, Karlstad
05-04 Nils Lilja, Mellerud
05-23 Lars Engdahl, Säffle
05-26 Allan Forkén, Karlstad
07-08 Marianne Hedberg, Karlstad
12-10 Olov Älgsjö, Kristinehamn

60 ÅR

01-03 Urban Holmstrand, Molkom
05-14 Bertil Renström, Klässbol
05-20 Kenneth Ingemarsson

Strängnäs

06-15 Sven-Åke Larsson, Karlstad
07-12 Bengt Dehring, Karlstad
09-24 Åke Nordin, Säffle
10-18 Arne Eklund, Karlstad
12-14 Olof Bågenholm, Getinge

50 ÅR

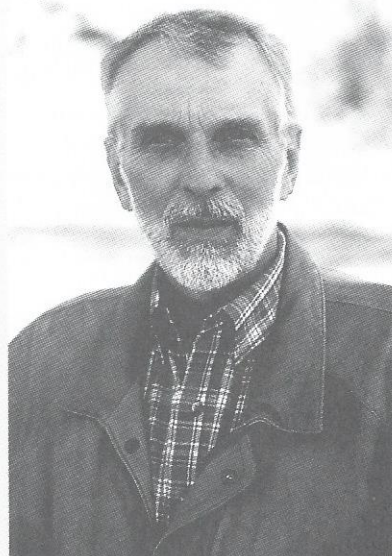
01-21 Hans Dyllnert, Vålberg
03-02 Owe Olsson, Karlstad
03-08 Sune Hedman, Torsby
03-10 Mats Salomonsson,
V Frölunda
03-27 Owe Stedenfeldt, Karlstad
10-18 Björn Tomtlund, Karlstad
11-02 Erik Larsson, Kristinehamn

Utmärkelser 1999

FÖR NIT OCH REDLIGHET I RIKETS TJÄNST

Ulf Fredrikson
Hans Olsson
Jan Hage
Lennart Hillgren
Ing-Marie Wahlström
Solveig Olsson
Ingrid Wallin
Inga-Stina Nyström

Bo Sjöstedt

Sveriges kamrat- föreningars för- tjänstplakett

Sveriges Kamratföreningars förtjänstplakett i brons tilldelades under årsmötet 1999-11-04 styrelseledamoten och medlemmen i föreningens arbetsutskott, Bo Sjöstedt, som bevis på uppskattning för värdefulla insatser för Värmlands regementes och Värmlandsbrigadens Kamratförening.

Förtjänstplaketter

GULD

tjänstetid minst 15 år

VÄRMLANDS REGEMENTE

Ulla Björk
Lars-Erik Johannesson
Per-Inge Dahlberg
Börje Andersson
Jonny Jonsson
Hans Olsson
Björn Östman

VÄRMLANDSBRIGADEN

Olle Sonesson
Tony Granzell
Hans Lundberg
Bruno Hultstrand
Dennis Östberg
Björn Olov Andersson
Leif Fritz
Kenneth Huss
Inge Ljung
Kenneth Malmqvist
Mats Schiller
Stefan Ambjörnsson

SILVER

tjänstetid minst 10 år

VÄRMLANDSBRIGADEN

Robert Eriksson
Stefan Haajanen
Åke Jansson

BRONS

tjänstetid minst 5 år

VÄRMLANDS REGEMENTE

Jan Andersson
Lars Åkerstedt
Lennart Hillgren

VÄRMLANDSBRIGADEN

Matias Tanner

GRUMSSKÖLDEN

Tilldelas personal som varit anställd vid regementet mindre än fem år i samband med avgång.

Nils Wiesner
Allan Karlsson
Per Ekstrand
Peter Haasma
Gunnar Lager
Marita Abrahamsson
Inga-Stina Nyström
Ing-Marie Wahlström
Hans Lundgren

Anslagstavlan

Föreningsfunktionärer 1999/2000

STYRELSE 1999/2000

Ordförande	Yngve Johansson
Vice ordf	Björn Tomtlund
Sekreterare	Kerstin Erlandsson
Kassör	Per-Olof Kåberg
Ledamot	Susanne Ehn
Ledamot	Bo Sjöstedt
Ledamot	Per Berggrén
Ledamot	Bertil Ragne
Ledamot	Ingrid Eriksson

Redaktör Per Berggrén

ARBETSUTSKOTT

Per Berggrén
Kerstin Erlandsson
Kicki Zetterberg
Bo Sjöstedt

VALBEREDNING

Lars Bergström
Leif Svensson

MEDLEMSREGISTER

Ingvor Ericsson-Bergström

NYAVGÅNGNA KAMRATER FÅR FRIÅR

Genom ett gammalt beslut betalas officerarnas medlemsavgifter kollektivt av Officerskåren. Den som slutar sin anställning och sålunda inte längre tillhör kåren, måste själv börja betala om han fortfarande vill vara medlem.

Nu har emellertid styrelsen beslutat, att den som lämnar kåren skall få stå kvar som medlem ett år utan att betala medlemsavgiften.

Verksamhetsplan år 2000

1999-12-16 KL 1800
Julkorum i Kristinehamn

2000-04-27
Kl 1400 Vårmöte på fältet
Kl 1800 Vårmiddag

2000-05-13
Högvaktsresa till Stockholm

2000-11-02
Årsmöte

BORTKOMNA INBETALNINGSKORT

Medlemsavgiften 50 kronor skall betalas senast den 31 januari 2000. Inbetalningskort för detta stoppas in i ryggen längst fram i medlemstidningen Värmlandsörnen. I de allra flesta fallen sitter det stadigt fast här och följer tidningens färd från redaktören till mottagaren. Dock kan det ju hända att något inbetalningskort lossnar och inte finns med när tidningen kommer fram.

Om detta skulle ske är det ingen katastrof som inträffat. Det går nämligen mycket bra att betala in medlemsavgiften på föreningens postgiro 26 26 13-3 i alla fall. Glöm inte att skriva namnet.

ARMÉMUSEUM ÖPPNAR I MAJ

Information har kommit till styrelsen om att Armémuseum återinvigs den 25 maj 2000 efter en omfattande totalrenovering. Upplysningar om museet kan fås av

Annika af Trolle, 08-788 95 72.

Kicki Zetterberg ingår i arbetsutskottet

ARBETSUTSKOTTET

Kamratföreningens arbetsutskott sammanträder några gånger på våren för att förbereda vårmötet och några gånger på hösten för att se till att allt ska fungera i samband med årsmötet. Mötesplatsen är normalt sekreterarens vardagsrum.

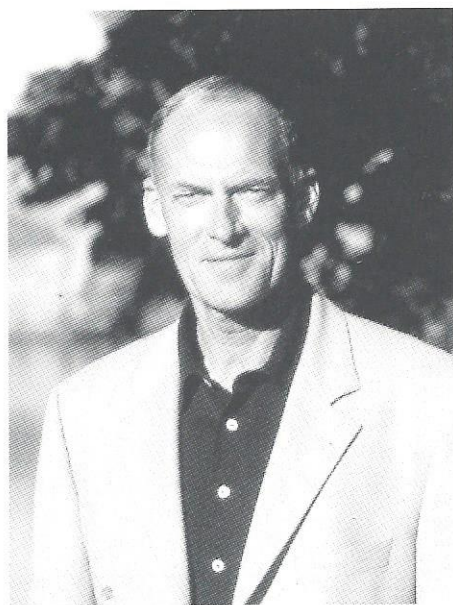
PER RONGES UNDERSTÖDSBATALJON

Kamrater som varit krigsplacerade på den understödsbataljon där Per Ronge var bataljonschef, Bo Eberhardt bataljonsadjutant och Lennart Modin stabsmedlem ombeds kontakta Sven-Åke Modin. Han har nämligen funnit att detta förband inte finns redovisat i Sven Henry Magnussons historiebok och vill därför komplettera uppgifterna om detta. Sven-Åke Modin kan nås på telefon 0552-311 76 eller per brev till adress

Olsäter Bäck 1, 669 92 Deje.

**Medlemsavgiften skall betalas
senast den 31 januari 2000
Postgiro 26 26 13-3**

Ett millennium har snart passerat. Otroliga förändringar har skett under de 1000 år, som vi har bakom oss. Låt oss hoppas att förändringarna fortsätter och att det årtusende, som nu börjar, kommer att leda till ökad förståelse mellan folken och till en fredligare värld.

Per Berggrén

Redaktörens sida

FÖRÄNDRINGAR

Varsågod. Årets nummer av Värmlandsörnen är historiskt så tillvida att det är 1900-talets sista. Det är tillkommet under en tid då Sveriges armé planeras att skäras ned i större omfattning än någon annan gång i historisk tid. Det vi nu har framför oss är en större förändring än det var 1925, då försvaret rekordbantades, och 1935, då Selma Lagerlöf engagerade sig i debatten och lyckades rädda Värmlands regemente. Naturligtvis är det svårt att tänka sig att vårt gamla ärevärdiga regemente skall läggas ned och helt försvinna.

FINNS NÅGOT POSITIVT?

Ändå måste man kanske vara på det

klara med att allt förändras. Hade vi inte varit öppna för nytänkande hade vi fortfarande varit vikingar, som våra förfäder var, vid förra millennieskiftet. "Tempora mutantur", tiderna förändras, sade romarna redan för 2000 år sedan.

Trots allt kanske vi kan hoppas på en fredligare värld i en framtid. Stora ansträngningar görs genom FN, Röda Korset, Rädda Barnen och andra organisationer för att så ska bli fallet.

TACK TILL MEDARBETARNA

Jag tackar mina medarbetare för intressanta och välskrivna bidrag och hoppas att Värmlandsörnens läsare skall finna tidningens artiklar spän-

nande och läsvärda.

BIDRAG TILL NÄSTA NUMMER

Vad man har svårt att riktigt förstå, är att krig pågår i Europa lika nära vår lugna tillvaro som det är till de stora semesterländerna Italien och Spanien.

Nästa nummer kommer mycket att handla om det forna Jugoslavien. Många av föreningens medlemmar har egna erfarenheter från tjänstgöring där och jag hoppas på intressanta bidrag till tidningen om detta, men också om annat som är spännande och roligt att läsa om.

Tjugohundratalets första Värmlandsörnen utkommer i mitten av december år 2000.

Redaktionen önskar Värmlandsörnens läsare

GOD JUL 1999 och GOTT 2000

Yngve Johansson Kerstin Erlandsson Per Berggrén

Manusstopp
för 2000 års Värmlandsörnen
den 1 november

Bidrag sänds till
Per Berggrén
Dammgatan 3A
654 65 Karlstad
054-24 06 99
054240699@telia.com

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning
retur med nya adressen till:

Värmlands regementes och
Värmlandsbrigadens kamratförening
681 82 KRISTINEHAMN

B

Föreningsbrev

Sven Larsson
Hagagatan 16 A 5tr
652 20 KARLSTAD

Värmlands FBU-förbund

Där Du finns,
finns FBU
både i Värmland
och i resten av
landet

Genom den frivilliga
befälsutbildningen
har Du möjlighet att
komplettera Din mi-
litära grund- och re-
petitionsutbildning
och bli bättre i Ditt
militära jobb som
chef

Kontakta

Värmlands FBU-förbund

Råtorpsvägen 1 B, 653 49 Karlstad

Telefoner 054-57 29 93 (även fax), 054-57 24 19

Epostadress: fbu-varm@algonet.se